

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 760.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

—
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Lec
deschisă costă șirul 20 fl.

—
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Prosperarea capitalului național în România.

Arad, 23 Sept.

(Ș.) Unul din numeroasele fenomene cari dovedesc uimitoarea dezvoltare a României moderne pe bazele cele mai solide și în aceiaș timp *naționale* este, fără îndoială, prosperarea *capitalurilor naționale* din țară.

Progresele realizate de capitalul românesc dela declararea independenței încoace sunt într'adevăr fenomenale. Cu toate că țara noastră a trecut de repetite ori prin grele crize economice, cu toate că am avut de îndurat ani agricoli dezastruoși, când d'abia aveam posibilitatea a nu lăsa populația rurală să fie expusă foametei, cu toate că finanța străină nu ne-a fost întotdeauna binevoitoare (dovadă: împrumuturile oneroase ce am fost nevoiți a contracta uneori), totuș capitalul național, învingând toate piedecile de multe ori uriașe, n'a încetat să progreseze și se găsește astăzi într'o situațiune pe care poate să o învidieze finanța ori căruia stat cult.

Faptul că în liberul regat român progresul economic-financiar merge *paralel* cu cel politic și cultural, ba putem să spunem că îl și *întrece*, trebuie să ne bucure căci aceasta dovedește că viața socială din țară este pusă pe temelii practice. Nu se poate închipui un stat *național* în plină prosperitate fără finanțe solide și mai cu seamă fără *capitaluri naționale puternice*, bine întemeiate, cari să reziste concurenței capitalurilor străine și să favorizeze progresul economic al națiunii ca și al statului.

Cine nu știe oare că dela situațiunea eco-

nomică a unui stat și a unei națiuni depinde în gradul cel mai mare progresul politic și cultural și în general starea sufletească, *moralul*, națiunii. La o națiune ca și la un individ aceasta este o lege firească.

În fruntea pionerilor prosperării capitalurilor naționale trebuie să cităm „Banca Națională”, această instituție care a realizat unul din cele mai uimitoare progrese ale secolului nostru. Grație păcei eterne și interne de care s'a bucurat dela războiul independenței încoace statul român, grație vigoarei societății românești moderne, ale cărei temelii au fost puse de marele patriot Ion C. Brătianu, și mai cu seamă grație conducerii înțelepte, inspirată de patriotism, a acestei mari instituțiuni, Banca Națională a devenit o fortăreață neînvingătoare a progresului național. De altfel aceasta nu trebuie să ne mire când știm că această importantă instituțiune națională este condusă de financieri destoinici și patrioți așa buni cum sunt directorii ei, dnii I. Gh. Bibicescu și Vintilă I. C. Brătianu.

Dar afară de Banca Națională, care s'a dezvoltat așa de bine încât valorile s'au *înzecit* în scurtul interval de 30 de ani, mai există și alte fortărețe a capitalului național. Marele Brătianu a avut grija să întemeieze și alte instituțiuni menite a facilita creditul național și a da un îmbold însemnat inițiativei economice a națiunii. Creditul rural și cel urban au asemenea misiuni. Trebuie să relevăm mai cu seamă rolul important al creditului rural, care ajută așa de mult la prosperarea întreprinderilor dela țară și facilitează în chipul acesta exploatațiunile agrare dela noi. Sub direcțiunea înțeleaptă și energică a dlui Constantin I. C. Brătianu, care este se-

condat de un talent așa de distins cum e d. I. Gh. Duca, creditul rural n'a încetat de a progresa și ocupă astăzi un loc de căpetenie în rîndul pionerilor capitalurilor naționale.

Băncile populare și cooperativele sătești s'au ridicat, acum, și ele în rîndurile dintăii a instituțiunilor economico-financiare ale națiunii noastre din regatul liber și independent. Dar câte lupte, câtă muncă încordată până când am izbutit să ajungem la frumoasele rezultate de astăzi. Ani de-arîndul s'a dus o luptă istovitoare de energii, s'au depus devotamente reale în serviciul acestei cauze economice naționale. Ne gândim la rolul atât de greu dar atât de glorios ce l'a avut aici regretatul Take Protopopescu, care a contribuit în modul cel mai eficace la propășirea economică a țării și a fost și un excelent patriot. Tot în această direcțiune au lucrat și dnii Spiru Haret, fostul ministru al cultelor și instrucțiunii publice; actualul deputat și subdirector al creditului rural I. Gh. Duca; regretatul Alimănișteanu și alți numeroși membri ai partidului liberal. Se știe că partidul liberal a fost cu deosebire devotat chestiunilor economice și în prezent, condus de eminentul său șef d. Ionel I. C. Brătianu, talentatul fiu al marelui părinte, continuă a depune o muncă uriașă pentru progresul economic al națiunii noastre.

Instituțiunile despre cari am vorbit sunt sau instituțiuni de stat sau stau sub îngrijirea sau ocrotirea statului român. Nu trebuie însă să oitem să constatăm și progresele capitalurilor românești particulare. Prosperarea acestor capitaluri trebuie să ne bucure cu atât mai mult cu cât ea împiedecă în mare parte acapararea pieței românești de cătră

Irenuța.

De Dr. Al. Tălășescu.

Hălmăjenii cari au cunoscut pe Avram Iancu, regele munților, în ultimii lui ani ai vieții, cred că-și vor fi aducând aminte de el cum trecea zilnic pe ulița mare alene cu pălăria turtită, dăbălată și trasă nițel la o parte, ca să-i umbrească ochiul drept. Cred negreșit că l-au văzut zilnic cum își ținea subțioară fluerul, singurul lui tovarăș, cărui își mai incredința sufletul și, cum se oprea, din când în când de-și ștergea sudoarele, și se așeza pe câte o laviță de dinaintea caselor amicilor lui, gânditor, pierdut în sine.

Acum patruzeci de ani Hălmăjii erau un orășel în care, de pe podul de piatră îți puteai roti ochii, ca într'o furtună și nici acum nu cred să fie ceva lucru mare de el. Avea însă și atunci târg mare, și era prima stație de întâlnire și de însoțire a Moșilor cari coborau din munți spre câmpie cu șirul lor de cai mărunți încărcăți cu ciubere, doniți sau cercuri, ori în cară pline de rude, osii, ori pe jos, trecând pe aici după muncă cu brațele. Tot pe aici se înturnau acasă cu bucatele câștigate din vânzare, ori din lucru. Acum calea ferată li-o fi stricat poate acest rost pe care îl aveau moștenire de o mie opt sute de ani; acum o fi poate și lumea schimbată pe acolo, nu știu, că de patru zeci de ani n'am mai fost la Hălmăgi.

Așa dar, amintirea mea nu este turburată de

nimic în acest șir lung de ani și, cum zisei, par'că și acum îl văd pe sârmanul Iancu, pe badea Iancu, cum îi ziceam noi, șezând pe lavița dela porțile amicilor lui, cu pălăria dată pe ceafă și suflând în surdina fluerului câte o doamnă jalnică de țî se rupeau zăgazurile lacrimilor ascultându-o. În orășel avea doar doi-trei amici mai intimi, la cari alternativ își lua regulat prânzul și trăgea noaptea. Unul din acești amici ai lui era și tatăl meu. Ba, la noi venea chiar mai des și dormea foarte des, tatăl meu fiind om cu mult spirit, glumeț, și cu o inimă bogată în care toate sentimentele se închegau în mărgăritarele cauzei naționale, iar mama cu bunăvoința ei primi toare de oaspeți întotdeauna rezerva pentru *Domnul Iancu*, al zecelea așternut la masă, chiar și când rămânea neocupat. Pot afirma că cea mai sinceră ospitalitate o avea nenorocitul Iancu în casa noastră.

Seara, rar cina la cineva. Seara întotdeauna o petrecea cu poporul lui, care cobora, ori suia spre Vidra, Bulzești, sau spre alt cuib al șoimilor dela patruzeci-și-opt; petrecea prim birturi până ce ajungea într'o stare că trebuia condus acasă. De multe ori ni-l aduceau plin de noroiu și trebuia să-i dea alte haine de ale tatii, ce i se potriveau perfect. Iancu însă niciodată nu întreba a doua zi, dela cine sunt hainele noi și unde sunt cele vechi? Toate câte se petreceau în jurul lui le privea cu o nepăsare nemaipomenită.

Nepăsare, uitare! Aceste două subjugări ale sufletului lui, odinioară atât de aprig, atât de

măreț, atât de uriaș, îl stăpâneau zi și noapte în urma turburării lui spirituale de cătră îngrozitoarea nerecunoștință cu care l-a răsplătit împărăția pentru înfricoșatele sacrificii de sânge aduse ei de poporul român condus de sabia lui Iancu.

Ori cât de catastrofală a fost pentru creerii lui ofensa adusă sentimentului său național de cătră ingratur guvern austriac, voind să-l gratifice cu o decorațiune, pe el, care dovedise Europei întregi curajul său eroic și nici o vanitate, — totuși pentru ruinele sufletului său se găsea uneori încă prea mult material nobil, crâmpiei de voință care scânteia, se aprindea, dar nu mai exploda.

A uita totul! Atât îi mai rămăsese din gigantică lui voință inteligentă, care zguduise Munții Apuseni mai crâncen de cum ar fi putut-o face o armadă de titani.

Nepăsarea! Aceasta netedă și nălidă fiică a morții intelectuale era ultimul sbucium al sufletului lui Iancu rătăcit în pustiu întunecos al depărtării.

Ca să poată însă uita, ca să poată a nu mai ști nimic din tot ce a fost odată, *turna* peste tot materialul rămas încă viu în cugetul lui otrava amoroasă, focul paralizat ce se vinde în sticlute cu gâtul lung de stafie, rachiu, sau cum îi zicea el: *rachie!*

Par'că și azi îi aud vocea puternică deprinsă a comanda chiar și când cerea ceva, zicând după masă tatii:

capitalurile străine, în primul rând de către cele evreiești.

Chiar zilele acestea „Banca românească”, una din instituțiile de frunte din capitala țării, și-a sporit capitalul său de 17 milioane lei. Știrea aceasta a produs cea mai sinceră bucurie în rândurile celor cari urmăresc progresul realizat de instituțiile românești. De altfel prosperarea băncii sus numite este îndeobște cunoscută și e asigurată cu atât mai mult, cu cât printre conducătorii ei se găsesc financieri așa de capabili cum este d. Ionel D. Protopopescu, fiul vrednic al regretatului Take Protopopescu.

Ca doctorand în științele juridice și economice la facultatea din Paris mi-am permis să înfățișez publicului românesc acest tablou îmbucurător al situației capitalurilor naționale din țară. Este datoria fiecărui bun român să cunoască bine situațiunea națiunii sale și astăzi, ca întotdeauna, chestiunile economice sunt de mare importanță pentru o națiune.

Congrua preoților. După cum am scris la timpul său, guvernul solicitat impetuos de preoțimea protestantă, a promis că ameliorarea sortii preoților o va rezolvi în felul că va acorda preoților cari au un serviciu de mai mulți ani, un adaus potrivit la congruă, și a nume preoților cari au stat 5 ani în serviciul bisericii 400, celor cu 10 ani 400, celor cu 15 ani 800 de coroane. De acest adaus de bătrânețe s'ar bucura numai preoții al căror venit e sub 2000 de coroane. În legătură cu chestiunea de mai sus, „Budapesti Hirlap” scrie un articol mai lung în care, pledând pentru ameliorarea salariului ce-l au cooperatorii sau capelanii catolici, încearcă să dovedească că situația materială a preoților noștri români e mai mult decât splendidă în comparația cu ajutoarele stat. „B. H.” uită, se vede, de moșiile întinse ale biser. rom. catolice, din cari se împărțesc toți servitorii ei, de toate rangurile, și de sărăcia noastră și vexațiunile nesfârșite, la cari sunt supuși preoții noștri pentru fărâma ce li-o aruncă guvernul.

D-nul Babeș se apără. Rîndurile noastre referitoare la cea mai nouă broșură politică a interesantului domn Emil Babeș sunt învrednicite azi de-o serioasă, în care autorul hibridei broșuri are aerul a ne reproșa lipsă de obiectivitate. Dnul Babeș ne citează aprecierea

— Mai dă-mi o pițulă, frate Constantine, să mă cinstesc puțin cu *poporul!*...

Era peste puțină să-l facă cineva să primească mai mult de zece creștari; numaidecât aducea restul. Nu voia să aibă bani. Dela amicii săi primea numai mâncare, haină și locuință din care altfel nu prea făcea mare caz: în sură, pe paie, era locul lui de predică să se trântescă, ca să nu deranjeze pe nime, mai ales când întârziea noaptea. Peste toate celelalte necesități ale vieții căuta să tragă cât mai mult și cât mai gros vâlul indiferenței.

Totuș mai rămăsese în sufletul lui câteva schinte minimate de iubire de artă, pe care le aprindea în *fiurul* său, din care zicea așa de duios și așa de entuziast, precum se înflăcăra pentru Motii lui cari luptaseră prea vitejește sub comanda lui.

— Un ciocan de rachie! comanda el acum jidovului — să mă cinstesc cu *poporul!*

El vrea să plătească cel dintâiu. Când n'avea pițule în buzunar n'ar fi intrat, ferească Dumnezeu în crăsmă, nici n'ar fi primit *cinstire* dela *popor*. Pe urmă primea, bea, bea până amuțea în conștiința lui și artă și dragoste de *popor*, până ce adormea în creierii lui și ultima celulă vibratoare pentru un ideal pe a cărui aripi încredunțate se aplecase altădată cu atâta virtute impetuoasă. Acum uriașul împilit zăcea în praf și înă. Astfel ni-l aduceau pe sârmanul Iancu acasă...

ce i-a făcut-o cunoscutul ziar tiszai „Az Ujság”, care n'are nimic de spus împotriva spiritului broșurei. Dacă am vrea să-i dăm dlui Babeș o importanță pe care nu poate s'o aibă soliloecul incorrigibil al „moderatizmului”, ar trebui să fim în fața unei apărări ca cea cu „Az Ujság” și mai „obiectivi” de cum am fost, alegând cu mai puțină cruțare expresiile potrivite pentru infierarea unei asemenea încăpăținări.

Cont. I. Zichy la monarhul. Din Viena primim știrea că Sâmbătă cont. I. Zichy, ministrul instrucțiunii a fost în Viena în calitate de reprezentant al guvernului ungar la depunerea jurământului mitropolitului L. Szmrecsányi. După actul acesta ministrul s'a prezentat în audiență specială la monarhul. Această audiență specială, care a durat peste jumătate de oră, a provocat mare senzație atât în Viena, cât și în Budapesta, nu numai pentru știrile lansate în legătură cu persoana contelui I. Zichy, ci și pentru motivul, că despre această audiență nu s'a publicat obicinuitul comunicat semioficial. Acestei audiențe i-se atribue o importanță politică și se crede aproape cu singuranță, că după terminarea lucrărilor delegațiunii cabinetului Lukács se va depărta iar Zichy ca ministru președinte orica homoregius va conduce tratativele de împăcare.

Sedințele delegațiunilor. Membrii ungari ai delegațiunilor s'au întrunit Sâmbătă înainte de amiază la orele 11 la o conferență în localitățile clubului partidului guvernamental. La conferență n'au luat parte de cât deputați guvernamentali, ceea ce s'a și intenționat atunci când s'a convocat conferența în localitățile clubului partidului majorității. S'a decis ca sedința de constituire să fie convocată pe azi după amiază la orele 3 și jumătate. Ca președinte al delegațiunii ungare a fost candidat contele Ludovic Lang, iar ca vicepreședinte contele Augustin Zichy.

Socialiștii din Viena fac pregătiri întinse pentru a primi cât se poate de prietinoș pe membrii opoziționiști ai delegațiunilor. În acelaș timp vor aranja mari demonstrații în contra guvernului ungar și în special în contra corifeilor majorității, Lukács și Tisza. S'au distribuit proclamații incendiare, în cari se face apel la muncitorimea întreagă să ia parte la demonstrații. Astăzi seara se ține în Viena un mare meeting al muncitorilor, care are ca prim punct al ordinii de zi: lupta muncitorimii din Ungaria pentru sufragiul universal și criza parlamentară din Ungaria. Vor vorbi în adunare delegații Ellenbogen și Schumayer din partea socialiștilor austriaci și Buchinger Manó

Dar oare pentru ce-mi evoc acum după patruzeci de ani aceste tablouri de tristă amintire? Poate că nici nu e patriotic din parte-mi să zugrăvesc o înfățișare micșorătoare a marelui nostru erou național! Nu știu dacă fac bine, sau rău, dar faptele, ori cât de crude, sunt adevărate.

Ceeace mă împinge pe mine spre aceste amintiri neplăcute e un vis pe care l-am avut astă noapte. Am visat că eram încă copil de pe acelea timpuri; am visat că mă jucam cu sora mea mai mică cu un an ca mine, cu *Irinuța*, care a murit acum patruzeci de ani, cam în acelaș timp cu Iancu, în împrejurări cari trebuiră să-mi reamintească și aceasta stare tristă de ultimă decadentă a lui.

Eram șapte copii la părinți, dar pentru mine, până a trăit Irinuța n'a existat decât ea. Eram născuți amândoi în acelaș sătuț dela granița Ardealului spre Ungaria, în Gura-Văii, pe Crișul-Alb; avuserăm pe aceiaș mamă-moașă, pe moașa Irina, pe acelaș naș, pe fiieratul Alexandru Șuluț din Hălmagi.

Irinuța era numai de nouă anișori și dacă azi, după patruzeci de ani, îmi reamintesc cu o așa de sfântă preamărire sufletească de dânsa, înțelegeți, că sufletul ei trebuia să fie avut în sine un sâmbure atât de compact, atât de al său propriu, că firmele îngerești ale corpului ei, așa de mititele și de gingașe, nu puteau fi decât numai reflexul celui mai perfect și mai mare suflet de copil ce existase sub soare.

din partea socialiștilor ungari. Probabil că vor participa și câțiva dintre delegații opoziționiști, cari se vor afla astăzi în Viena.

Panamaua ministrului Lukács. Discursul de dăunazi al deputatului Zoltán Désy, fost secretar de stat la ministerul de finanțe, prin care aducea acuzațiuni grave guvernului Lukács a provocat mare senzație în toate cercurile politice. Oratorul spunea, că zilele acestea va dovedi cu documente autentice, cumcă în ultimele alegeri s'au cheltuit din casa statului 4 milioane de coroane, și că acești bani serveau drept mită pentru alegători. Cheltuiala aceasta, mai bine zis fraudă — adaogă Désy — s'a făcut cu voia și aprobarea ministrului președinte Lukács, ministrul de finanțe de pe acea vreme. Deputatul Désy a mai declarat următoarele cu privire la această fraudă:

— „Am aflat despre această chestie acum câteva luni. Am renunțat o vreme să fac destăinuirii în această afacere, le fac însă acum văzând că guvernul continuă cu corupția și ilegalitățile. Imediat după atentatul comis contra contelui Tisza, m'am prezentat la dânsul comunicându-i că voiu adresa guvernului o interpelare în această chestie. Cont. Tisza m'a împiedecat să fac interpelarea și a început tratativele de a mă îndupleca să renunț la interpelare.

După câteva zile m'a rugat și cont. Iuliu Andrassy să renunț spunând, că dacă voiu face aceasta interpelare, voiu prezenta statul ungar drept un stat balcanic, ceea ce strică foarte mult Ungariei.

În urma acestor rugăminti am ezitat câțva timp. Acum s'a sfârșit însă totul. Datoria mea este să fac destăinuirii complete.

„Eu acuz pe ministrul președinte Lukács că a defraudat banii statului. Acești bani au fost furați din fondul de rezervă. Pretind ca ministrul-președinte să restituie acești bani statului înainte de a demisiona. Sper, că guvernul mă va trage la răspundere pentru această acuzație. Atunci mi se va da puțința de a dovedi cu documente autentice cea mai nouă panamauă a guvernului Lukács”.

Relativ la această acuzație a deputatului Désy guvernul a publicat un comunicat în „Budapester Korrespondenz” spunând, că acuzațiunile lui Désy sunt neadevărate și tind numai a compromite guvernul înaintea alegătorilor și a străimătății.

Sunt bănueli însă că deputatul Désy are dreptate, mai ales, că ieri el repetă aceste acuzațiuni. Fostul secretar de stat declară, că a făcut aceste acuzațiuni grave în interesul

Când era mai mică și nu știa carte, cu neputință să îi cetit cineva ceva în prezența ei fără să nu fi învățat din o singură auzire, cu precizie uimitoare, totul pe din afară. Și avea o judecată bătrânească, chiar îngrijorătoare. Era bună, bine legată, elastică ca o păpușă de cauciuc, cu ochii pătrunzători și buni, dulce la vorbă, încât îți topea inima numai cu două vorbe și o privire, ori chiar numai cu privirea.

Dar a murit! Și acum după patruzeci de ani și-a adus aminte de mine să-mi trimită un salut blând din înălțimile cerești sub forma unui joc din copilărie în care m'am văzut cu ea. Și parcă și azi o aud pe sârmana cum se scuza, că *ea n'a ris de badea Iancu*, pentru care vină tata o certase tare, ca mici odată, de s'a îmbolnăvit mititica și nu s'a mai sculat.

A fost certată beata fetiță; nici odată nu l-am fost văzut pe tata așa de furios; a fost sfădită pe nedrept și aceasta i-a căzut așa de greu la inimă că... a murit.

Vai! veți zice, doară nu moare omul așa de ușor ca din senin! Un copil, pentru o ceartă!?

Așa este. Cu toată aceasta Irinuța noastră a murit de supărare, fiindcă tata a putut să creadă despre ea necuviința că ar fi ris de Iancu, de Avram Iancu, care venise la noi ca oaspe în casă, dar în stare anormală și cu îmbrăcăminte foarte negrijită.

Ea se jucase cu mine pe prispa casei ce privea în curte. Ne jucam glumind și râzând ca copiii la nouă și la zece ani, ca doi copii cari se

public și fiindcă voește să i se deie ocaziune să-și dovedească acuzațiunile cu documente autentice.

Episcopia de Hajdudorog.

(Continuare).

Memoriul I. P. S. Sale mitropolitului Mihail către papa dela Roma.

III.

Dealtcum nu cunoaștem mai deaproape stadiul în care se afla crearea noului scaun vlădicesc gr. cat. din Ungaria, până în ziua de 8 Februarie l. c. a. 1912.

Și în spezial eu, primisem în 3 Februarie o telegramă din partea ministrului regesc unguresc de culte și instrucțiune publică, prin care eram invitat să mă prezint în ziua de 7 Februarie la conferința ce se va ținea în aceea zi în cauza creării noului scaun vlădicesc gr. cat. La această telegramă răspunsei în 4 Februarie 1912 Nr. 17/1912 presid. Excelenței sale ministrului de culte Ioan Zichy, că vrâsta mea înaintată și sănătatea sdruncinată nu-mi permiteau să călătoresc la Pesta în timp de o iarnă așa de grea. Mai încolo atragem luarea aminte a ministrului, că în chestia înființării noului episcopiat gr. cat. din Ungaria eu și episcopii mei sufragani prezentăm Excelenței Sale ministrului prezident al Ungariei cu datul 10 Noemvrie un memoriu, la care n'am primit încă nici un răspuns. De aceea rugam pe d. ministru al cultelor să amâne conferința pe alt termin mai convenabil sau să binevoiască să-mi scuze absența.

Două zile mai târziu, în 5 Februarie, primii altă telegramă, din partea Mons. Francisc Rossi Stockalper, Auditor la nunțiatul și charger d'affaires a S. Scaun la Viena. În această telegramă eram invitat să merg Joi în 8 Februarie la Pesta spre a tracta chestia înființării noii dieceze gr. cat. sau să trimet pe reprezentantul meu cu observări în scris. Acestei telegrame am răspuns Mons. Rossi în scris la Viena cu datul 6 Februarie 1912 Nr. 861/912. În răspuns, scriam între altele, Mons.-ului acestea: „Spre a putea da un vot conștient și spre a putea să mă învoiesc la crearea diecezei, despre care se va tracta în zilele acestea, ar fi nevoie să se precizeze bine statul chestiunii spre a vedea limpede în concret, cece are de gând să

se înfăptuiască. Fără de-a determina în toate amănuntele obiectul pus de bază a discuției, eu nu-mi pot da votul, precum se așteaptă dela mine. Nici nu sum în poziție de-a mă substitui în fața Ilustrității Tale prin procurator, care să ducă observări în scris: căci și observările nu se pot face „a priori” formulate precis și concrete.”

În ziua de 7 Februarie la ora 6 și 15 m. seara primii o a doua telegramă din partea Mons Rossi. În ea se zicea, că Ill. Sa a sosit la Pesta din imputernicirea S. Scaun, „ca să termine chestia noii dieceze”, și mă invită, că pe 9 ore dimineața ziua următoare (8 Februarie) să trimit nesmintit pe delegatul meu.

Până când mi-am chemat delegatul meu, pe Rev. Vasile Suci, canonic al bisericii metropolitane, până când i-am scris credinționalele și până când a grăbit spre tren, trecuse deja 7 ore seara și astfel scăpă trenul, cu care putea fi în Pesta la 9 ore dimineața. Astfel trebui să telegrafiez lui Mons. Rossi, încă în aceeași seară în 7 Februarie 1912, că delegatul meu a scăpat trenul, cu care putea sosi la Pesta pe 9 ore dimineața, ziua de 8 Februarie.

Ziua următoare 8 Februarie 1912, la 9 dimineața primii din partea Mons. Rossi o a treia telegramă, în care îmi zicea să trimit pe delegatul meu, — ne mai punând condiția de-a duce observările mele în scris — căci Ill. Sa e aplicat să mai aștepte o zi. De fapt, delegatul meu, amintitul canonic s'a dus la Pesta cu însărcinarea de-a asista la conferință și de a-mi raporta.

IV.

Îmi era foarte greu să înțeleg Preafericite Părinte, și mi-e greu să înțeleg chiar și acuma, cum de o chestie așa de grea, cum e chestia înființării unei noi dieceze, împreună cu turburări adânci religioase, cari desigur se vor ivi la noi, și împreună în aceeași vreme și cu dismembrarea alor trei dieceze din provincia noastră metropolitană, să se purceadă numai și numai pe calea telegramelor, fără scrisori din cari să se poată cunoaște din par sa posterității punctele de vedere ale noastre, celor cari trăim acuma și fără ca să ni-se fi arătat mai înainte proiectul detaliat al noii dieceze spre a putea face asupra lui studiul cuvenit, ca la timpul său să fim în stare să ne facem observațiile potrivite.

Dar într'aceea Ilustritățile Lor episcopii sufragani, Mons. Dr. Deineriu Radu, episcop gr. cat. de Oradea-mare, Mons. Dr. Hossu, episcop de Lugoj și precomizat pentru Gherla; Rev. Ioan

Georgiu, vicar capitular de Gherla s'au dus la Pesta pentru ziua de 8 Februarie 1912. Și cum mi-au referat în raportul lor colectiv din 8 Februarie 1912, memoriul guvernului unguresc adresat S. Scaun în chestia înființării noii episcopii din Ungaria, și elencul parohiilor cari trebuie să fie smulse din provincia gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș și încorporate noii dieceze, le-au primit ambele numai la începutul conferinței ținute în 8 Februarie 1912, ziua când trebuia să-și dea votul. Astfel, dânsii, neputându-le studia după cuviință, spre a se putea pronunța, și nefiind eu de față, au trebuit să recurgă la decretul conciliului nostru provincial III. titlul II. cap. II. a. 1900. în cari se prescrie, că în chestiile mai grave, cum e desigur și dismembrarea provinciei noastre metropolitane prin noua dieceză gr. cat. înființând episcopii nu pot face nimic fără metropolitul lor și viceversa metropolitul fără episcopi.

Într'aceea episcopii sufragani, — spre a satisface mandatul S. Scaun, împărțit lor prin Mons. Rossi chargée d'affaires a S. Scaun la Viena — declarară și mă avizară despre asta și pe mine, că răspunsul episcopilor provinciei noastre metropolitane gr. cat. române de Alba-Iulia și Făgăraș asupra chestiei înființării noii dieceze va fi dat cât mai curând cu putință.

V.

Spre acest scop așadar, convocai cu datul 11 Februarie 1912 Nr. 1030/1912 pe ziua de 17 Februarie pe episcopii gr. cat. români din provincia noastră metropolitană la o conferință.

E adevărat că în Epistola Mons. Francisc Rossi chargée d'affaires a S. Scaun, dtto 10 Februarie 1912 Nr. 97, mi s'a fost impus din ordinul Eminenței Sale Cardinalului secretar de stat, ac în termen de 8 zile dela datul epistolei să fac să ajungă răspunsul episcopilor acestei provincii la nunțiatul apostolică din Viena. Dar având în vedere, deoparte boala Mons. Vasile Hossu episcop de Lugoj, care și acuma petrece în sanator în Pesta, și nu poate face o cale așa de lungă fără intrerupere; iar de altă parte având în vedere distanțele noastre locali mari, și persoanele bisericesti, pe cari mi-am ținut de datorință a le chema și consulta în o chestie așa de gravă, precum și împrejurarea, că în această săptămână avem două zile de sărbătoare, Luni și Joi, — conferința episcopicească, care trebuie să dea răspunsul primitiv la înființarea noii dieceze gr. cat. n'am putut-o convoca pe un termin mai scurt ca ziua de 17 Februarie 1912. Și astfel, dacă va trece vre-o zi pentru pregătirea actelor — peste zi-

iubeau, cari nici odată în viață nu s'au certat și cari nici nu erau certați de părinți, căci așa ni era firea ca să ne întrecem în dragoste și în gingășie unul către altul.

Dar noi abea observasem venirea lui badea Iancu și că tata îl primea ajutându-i să se urce pe scări în sus. Noi rideam de ale noastre, poate nici atunci n'am putut preciza de ce. Rîsul Irinuței însă era de data asta prea exagerat, nestăpănit, un rîs de aceea, la care copiii nu pot rezista. Să-l caracterizez mai pe înțeles: *un ris fatal*.

Lui tata însă i s'a părut și i se putea părea prea bine, că Irinuța a rîs de Iancu, pentru care tata avea și în asemenea stare decăzută o stimă și o dragoste pe atât de mare, pe cât de colosală a trebuit să-i fi fost admirațiunea pentru el pe când era cu sufletul întreg.

E cu puțință că tata era de mai nainte mâhnit văzându-și astfel amicul, și, poate era necăjit că el singur, cu familia atât de grea și cu funcțiune severă, n'avea destulă putere să-i poarte destulă grijă ca să evite asemenea recăderi morale.

Vă puteți dar imagina ce revoltat fusese tata pe Irinuța: „Chiar ea, care avea într'însa inimă și minte de om mare să-i facă o așa rușine? Să-și uite de datorita ei respectuoasă față de cine? față de Domnul Iancu! Dar dacă mâne dl Iancu își va aduce aminte că copila mea și-a bătut joc de dânsul și simțitor, cum este, nu ne va mai călca în casă!? Cu asemenea vorbe își frământa tata inima și mintea.

E adevărat că a doua zi Iancu a plecat la Baia-de-Criș și nici nu s'a mai re'tors la Hăl-

magi; peste trei luni s'a îmbolnăvit pe acolo de pneumonie și a murit sub o căpiță de fân din grădina unui brutar, după cum îmi reamintesc. Plecarea lui a fost o simplă întâmplare, Iancu ne iubea așa de mult, încât nu-și punea el o asemenea copilarie la inimă.

Știu atât că de ocară aceea sărmana noastră Irinuța s'a culcat plângând și s'a sculat cu durere de cap. Din acea zi i-a perit veselia. Meru zicea: „Zău! n'am ris de badea Iancu!”

Așa a tînjit o săptămână, mai pe picioare, mai culcată, iar două a zăcut în pat la sfârșit, tot cu mintea limpede. Luase febră tifoidă, față de care se știe bine ce motive fatale sunt emoțiunile morale puternice. Nici doctorul n'a cunoscut boala. Zicea că i s'a *incins terca*. De unde să știe doctorul că sărmana Irinuța n'avea pic de fiere în ea, sau de avea și aceea trebuia să fi fost dulce.

Pe urmă, după moartea ei, tot de durere și de remușcare a căzut și tata de aceeaș boală, dar a scăpat; Dumnezeu a voit să ni-l ție și să ni-l păstreze până azi, când bătrân de tot, peste optzeci și opt de ani, pribejit pe Valea Prahovei de prigonirea celor cari au dărîmat Cetatea Zărandului, surravește pe toți amicii lui Iancu, tristul rege al Munților Apuseni.

Tata a pierdut în Iancu un amic nenorocit, pentru care moartea a fost o îndurare cerească, dar Iancu n'a fost amicul tatălui meu, cum îmi era mie sorioara Irinuța, el era personificarea națiunii române din Ungaria, care ajunsese stearsă, ca sufletul eroului căzut în uitare, umilită fără să fi fost învinsă.

Irinuța a fost sorioara mea dulce care n'a răsvrătit popoară, de care nu s'a mai interesat nime pe lume după ce a pus-o în mormântul ei, șters de mult pe dealul Șortocului, dar care așa mititică cum era, cu obraji rumeori, în buze cât o căpșună și cu fruntea de Sapho, avea un suflet neperitor de artistă și de poetă, tot atât de neperitor pentru mine, precum sufletul marelui Iancu era pentru poporul român.

Deci din pribejie, de pe malurile Mării Negre mult bătute de crivățul vitreg, unde mi s'a arătat în vis figura ei îngerească, trimit aceste file sufletului candid ce plutește peste dealurile Văii Crișului Alb, purtând a sărutare dulce și ferbinte dela fratele ei deja îmbătrânit, dela acel frate, care nici odată nu o va uita pe sorioara lui mititică, draguța și cuminte, care sâraca a murit fără vină, deoarece, zău, ea n'a rîs de badea Iancu!..

Constanța, 11 Septembrie 1912.

(P. S. În momentul când să expediez acestea file primesc Nr. 193 din 2/15 Sept. al „Românului” în care articol „Săsterne uitarea” constată nepăsarea publicului român cu ocaziunea aniversării a 40-a a morții lui Avram Iancu, petrecut în 10 Septembrie 1872. Visul meu sub impulsul căruia am scris aceste file a avut loc în noaptea de 10 spre 11 Septembrie, în mod cu totul *inconștient* de ziua în care a murit Iancu. Trebuie dar să constat *autosugestiune telepatică*. Sora mea a murit în Iunie 1872. Deci desi visul nu-l cuprindea și pe Iancu, tot pe el, indirect. Dr. A. T.)

lele fixate de Eminența Sa Cardinalul secretar de stat rog umilit pe Sancitatea Voastră să-mi îngăduie eventuala neglijență.

VI.

Înainte de a termina această epistolă plină de temere pentru viitorul provinciei noastre metropolitane gr. catolice române de Alba Iulia și Făgăraș, fie-mi permis ca pentru dragostea și alipirea ce le port S. Scaun și bisericii mele, să indic de nou pericolul ce amenință provincia noastră, socotind 1) luptele naționale, 2) că noua dieceză gr. cat. în Ungaria va fi creată pe seama maghiarilor, cum s'a pronunțat și Escellența Sa ministrul de culte, contele Ioan Zichy în casa seniorilor regatului, în ziua 30 Iunie 1911. 3) că acestei dieceze vor fi încorporate și parohii românești însemnate, atât rurale cât și urbane, în detrimentul integrității acestei provincii bisericesti, garantate de S. Scaun și legile țării. 4) că noua dieceză e socotită din partea opiniei publice ca o dieceză de rit greco-maghiar. 5) că noii dieceze, în afară de maghiarii gr. cat. s'au încorporat și români gr. cat. cari știu unguerește. Însă fiind noi obligați să învățăm limba maghiară în toate școlile noastre elementare, conclusia este că cu timpul toți românii gr. cat. vor fi încorporați diecezei maghiare, ceea ce se zice implicit și în memoriul guvernului, în care se enunță, că cu timpul se pot adăuga la noua dieceză maghiară și alte parohii. Spunând aceste informații bunăvoinței părintești și judecății înțelepte a Sancității Voastre, implor binecuvântarea apostolică.

Blaj, (Ungaria) în 14 Februarie 1912.

A Sancității Voastre umilit serv:

Victor Mihalyi,
arhiepiscop și metropolit
de Alba-Iulia.

Secretarul de stat Cardinalul Merry del Val, răspunde următoarele Excelenței Sale la memorandumul trimis Sfinției Sale la 14 Febr. 1912. Graba de a termina cât mai curând chestiunea episcopiei Hajdudorog, scoate din nou la suprafață nervositatea Cardinalului secretar de stat.

*L. St. Segretaria di stato di
SUA SANTITÀ.*

Dal Vaticano 22 Februarie 1912.

Nr. 55717.

Il. și Rs. Monsignor,

Sf. Părinte n'a pregetat să dea toată atenția Memorandumului ce D. V. II. șiRs. I-țați adresat cu datul de 14 l. c. referitor la înființarea noii dieceze de rit grecesc în Ungaria.

Cum Vă este bine cunoscut D. V. înființarea aceea a fost în principiu decisă de Sfântul Scaun. Relativa prouner, și în ce privia în particular singuraticile parohii de încorporat noii dieceze, a fost făcută cunoscut, deja dela începutul lui Noemvrie trecut, ca și celorlalți Prelați a Ungariei, așa și Episcopilor de ritul greco-românesc, cari în scrisoarea lor colectivă trimisă în ziua de 10 din aceeași lună, deplânsului Mons. Bavona, Nuntiu Apostolic în Austro-Ungaria, bine că cerând să fie auzită părerea lor încât privește parohiile, cari ar fi trebuit să fie dismembrate din Provincia ecleziastică românească din Făgăraș și Alba-Iulia, recunoșteau totuși folosul aceleiași propunerii. Acum, tocmai pentru ca să se satisfacă acelei cereri legitime mai sus laudatăi Episcopi au fost invitați la Conferința ținută de curând în Budapesta ca să tracteze importanta chestiune.

Așadară ca definitivă actuare a aceluși pro-

vidențial și salutar desemn să nu sufere întârzieri inutile și de altă parte după ce demnul Episcopat greco-românesc a mai sus zisei Provincii ecleziastice, a avut comoditatea să examineze lucrul, ba fiind trecut de mai multe zile și termenul conces prin Nunțiatura Apostolică de Viena, este voința Sfinției Sale ca D. V. să trimită fără ulterioară dilatațiune, prin aceeași Nunțiatură observări concrete relativ la eledenul parohiilor destinate cum s'a zis, să formeze noul episcopat de rit grecesc în Ungaria. Atari observări vor fi examinate cu toată grija de Sfântul Scaun, care afară de aceea ca dieceza de Oradea-mare să nu fie redusă la prea mici dimensiuni, va putea poate să alăture la ea o parte din dieceza mai vastă de Gherla.

După cari cu simțemintele celei mai sincere știine, profitez de ocaziune de a mă declara

A. D. V. II. Rsme. umilit serv

R. Card. Merry del Val.

Pentru aeroplanul Ardealului

Arad, 23 Septembrie.

Publicăm de data asta trei scrisori, cari toate trei au o deosebită însemnătate pentru marea noastră cauză națională. Prima este dela un frate din Țară, care reprezintă într'adevăr unitatea sufletească a neamului românesc și prin nobila sa faptă și însuflețire arată calea, care singură ne poate duce spre mântuire: *jertfa curată pentru binele obștesc.*

A doua scrisoare ce publicăm la vale este scrisoarea bravului învățător *Petru Toma* din Seleușcigherel, care a făcut colectă între iubiiții noștri țărani din acea comună și în care se oglindește dorul nemărginit al bunului nostru popor pentru cultura națională.

A treia scrisoare este a unui țaran român de lângă Reșița. Nu poate trimite decât 2 cor. dar se roagă să fie primit și „*dinarul său laolaltă cu galbenul avutului*”, ca să aibă și dânsul o părticică la cucerirea aerului „din partea *iubitului nostru Vlaicu*”.

Iată cele trei scrisori:

I.

Pentru ziarul „Românul” din partea unui abonat al său din Țară.

În ziua de 5 (18) c. am fost în Alba-Iulia față la sborul lui Aurel Vlaicu.

Pentru întâia oră între aviatori am văzut pe Bleriot, apoi pe alții; pe Vlaicu nu-l văzusem.

Ei bine, eleganța și siguranța cu care se înalță și zboară Șoimul Carpaților noștri, cum l'au botezat frații săi din Transilvania, sunt necomparabile. Înălțimea la care se ridică cu ușurință și încredere este de neîntrecut; și dacă siguranța aparatului său a dat dovezi de înălțitate la concursuri mari, apoi acest om nu este destul a fi numai admirat.

Cauza românismului, înălțarea neamului nostru nimeni nu a ajutat-o mai cu izbândă nici oameni de litere, nici oameni de artă, nici oameni de stat ca Aurel Vlaicu.

Ferice de păntecile care l'a născut.

Dator e dară tot Românul, nu numai cei din Transilvania, să scoată și paraua de anafără pentru a pune pe acest mare geniu în stare de a merge și mai departe și apoi a-i asigura un traiu fără griji, trebuind cât mai curând să-și încoroneze munca și să se odihnească, munca lui de doi, trei ani a desfășurat atâta energie

și a atins așa cultul de izbândă cât, în stare normală, ar fi fost nevoie de secole.

Pe lângă cele 20 de coroane trimise cu mandatul Nr. 35 din Buzău la 5 August st. n. c. adaug încă 20 cor. spre a contribui și eu la suma necesară construirii Aeroplanului Nr. III. A. Vlaicu. Nu sunt dintre cei bogăți; mai mult din contră.

Saranga (România), 15 (28) Sept. 1912.

G. Teșanu.

II.

Vă rog, să binevoiti a primi „Colecta” ce vi-o pun la dispoziție, cu aceea dragoste, cu care vi-o trimitem noi. Ce e drept, suma e cam neînsemnată, însă se poate privi de mare, fiind izvorită din adevărate inimi, dornice de o cultură națională. — Dle director! Să nu credeți, că doar suntem prea strânși la mână, da, am contribui cu zeci și sute de mii — nu numai spre acest scop, ci și spre alte scopuri culturale, — însă împrejurările de trai sunt cam grele. — Din puținul nostru, iată ne grăbim, a depune pe altarul culturii naționale, contribuind și noi măcar cu un șurub la marea aeroplan al Ardealului „Vlaicu III”. — Dece bunul Dumnezeu, ca scopul sublim să-l vedem cât mai în grabă realizat. Al Dv. stimător

Petru Toma, învățător.

III.

Mult Stimat Domnule!

Subscrisul Vă rog respectuos să binevoiti a primi această neînsemnată sumuliță ca o mică picătură în marea ce va încurge dela brava noastră Românie pentru înlesnirea construirii unui Aeroplan „Vlaicu III”.

Îmi este cunoscut că la conferința ținută în Arad în 16 (29) Iulie 1912 sub presiunea M. On. Domn Sava Raicu s'a luat hotărârea că la mărețul scop se poate ajuta numai în două chipuri, și anume: sau cu 20 cor. de persoană, sau cu o coroană de persoană, dar adunate iar la suma de 20 cor. printr'o subcolectă; și totuși, neputând eu corăspunde nici uneia din susnumitele hotărâri (cu 20 cor. nu-mi îngăduie starea materială, iar la colecta de 1 cor. din simplul motiv că nu am avut cui preda banii, nefiind colectant) m'am decis a trimite de-a dreptul la institutul „Victoria” această neînsemnată sumă cu rugarea să nu mi-se refuze neînsemnatul meu ajutor, pe care cu toată dragostea de neam îl aduc pentru înaintarea și fala tuturor Românilor, și nu cer ca să mi-se scrie undeva și modestul meu nume, căci recunosc eu că pentru o așa nimica toată (adecă 2 cor.) nici acel lucru nu ar fi plătit, ci vă rog numai atât ca să se arunce și dinarul meu laolaltă cu galbenul avutului și atunci când voi ceti în viitor de complectarea aerului din partea iubitului nostru Vlaicu să pot și eu barem iatăta gândi în mine, că și eu am acolo părticica mea.

Al On. Dv. aplecat

Petru Gheju,
Târnova — Reșița.

Contribuiri mai nouă sunt următoarele:

	Transport	8744.10
„Vlădeasa” institut de credit și economii B.-Huedin		50.—
Iuliu Poruț Almașul-Mare		20.—
Ioan Popu Morlaca		20.—
Ioan Gal Săcuieni		20.—
Ioan Martin Fildul-mijlociu		20.—
Ștefan Pop preot Fildul-mijlociu		20.—
Dr. Simion Tămaș Hida		20.—
Dr. Andreiu Pop Huedin		20.—
Axente Secula proprietar Șiria		20.—
Atanasie Popovici, funcț. de bancă în Șiria		20.—
Dr. Marius Sturza medic Viena		50.—
„Victoria” filiala Chișineu		20.—
George Adam funcț. de bancă Chișineu		20.—
Augustin Boțioc, funcț. de bancă Chișineu		20.—
Petru Rusu funcț. de bancă Chișineu		20.—
Teodor Gui Chișineu		20.—

Dr. Balázs Emil

Institut pentru consultațiuni medicale,

Timișoara-centru, Palatul Dauerbach

Operază și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen. Operarea polipilor și a alor formațiuni cu aceleași raze. Electroliză. Metode electrice de vindecare. Massage electrice. Vindecarea bolilor de beșică prin electricitate. (Ba 46-60)

Consultațiuni pentru operare și boli de piele dela 8-9 ore a. m. și dela 2-5 p. m

Celor din provincie cărora es recere îngrijire mai îndelungată, le stă la dispoziție camere confortate anume

Ioan Hent Chişineu	20.—
Dr. George Popoviciu avocat Chişineu	20.—
Gavril Poplucă preot Chişineu	20.—
Iuliu Chirilescu notar public Chişineu	20.—
Dr. Sever Popoviciu cand. de adv. Chişineu	20.—
Dr. Cornel Ardelean adv. Chişineu	20.—
Dr. Iustin Petruţiu adv. Chişineu	20.—
Demetriu Muscan adm. protop. Chişineu	20.—
George Varga notar pensionat Chişineu	20.—
„Păstorul” institut de credit şi economii Timişoara	20.—
Colecta învăţătorului Petru Toma din Seleuşciherel (Cassa sfintei biserici 10 cor., cassa culturală 10 cor., Teodor Şandru econom 2 cor., Nicolae Burna econom 2 cor., Dimitrie Ardelean econom, Ioan Ardelean jude comunal, Ilie Şandru econom, Loghin Horga subjude, Alexa Horga econom, Gheorghe Stăvut econom, Theodor Mişcoiu învăţător şi Petru Toma învăţător câte 1 cor.) de tot	32.—

In total: 9356.10

Fii rătaşi.

Beclean, Septembrie.

În luna aceasta am petrecut, noi cei din Beclean şi jur două zile însemnate şi anume, în 8 l. c. s'a ţinut aici adunarea generală cercuală a „Asociaţiunei” desp. Beclean, iar în 12 l. c. şi-a ţinut tot aici darea de seamă deputatului din partidul muncii contele Bethlen Pál jun.

Nu voiesc să descriu cum au decurs aceste zile momentuoase, voiesc numai să descoper slugărnicia umilită ce am observat-o la unii preoţi de ai noştri, de pe aici, înaintea compatrioţilor noştri maghiari.

Este vorba de Prea Onoratul domn protopop de aici Gregoriu Puşcariu, precum şi de doi preoţi Ioan Rebrean din Săsorm şi Ilie Iuga din Arcalia. Numiţii domni preoţi s'au ferit a participa la frumoasele noastre serbări culturale organizate cu ocaziunea adunării generale cercuale a „Asociaţiunei”, ne-au făcut însă o surprindere de tot neplăcută în 12 l. c. când îmbrăcaţi în cele mai frumoase haine de sărbătoare s'au prezentat înaintea deputatului străin pentru ca să se arate umiliţi şi să asculte sfaturile.

Ni se sfâşia inima de durere când am văzut pe numiţii domni preoţi complimentându-se cu pălăriile în mână înaintea celor dela stăpânire şi stând gata de a face ori şi ce serviciu. Oare n'au observat că toţi cei din jurul lor să uitau la ei cu acei ochi de dragoste care zice rânjind: „vino să te strâng în braţe să te stâng mai curând de pe suprafaţa pământului.”

Înţeleg pe d. părinte din Arcalia, Ilie Iuga, dânsul trebuie să participe negreşit la toate întrunirile de felul acesta, deoarece numai la de acestea a participat de când este preot; şi de s'ar întâmpla să ţină duşmanii noştri o consfătuire, în care pe toţi românii să ne judece la spânzurătoare, părintele Iuga desigur că ar lua parte şi la aceasta şi ar striga cu voce înaltă: „spânzuraţi-i!”

Am avut şi noi românii din jurul acesta multe întruniri, am avut diferite adunări, concerte şi producţiuni teatrale reuşite, petreceri frumoase, dar la acestea n'a putut participa sfîntia sa căci, vezi Doamne, totdeauna au fost ceva piedeci mari la mijloc, însă când zice d. „fişpan” şi d. „fisolgăbirău”, atunci ori şi ce piedeci ar fi să înlătură căci în cazul acesta părintele ar fi ameninţat cu primejdia de a-şi pier-

de toate favorurile dela stat şi băiatul său dela universitatea din Cluj, n'ar mai putea fi primit la masa academică maghiară. Căci de sărac e foarte sărac părintele Iuga, așa de sărac încât pe lângă cea mai mare ușurință, ar putea crește la universitatea din Cluj, nu numai un băiat ci chiar și trei. Apoi noi românii nu-i dăm nimica și nu-i putem face favoruri, parohia și venitele din parohie, din cari a fost în stare sfîntia sa să-și agonisească cu ușurință averi de zeci de mii, nu se mai iau în considerare. Avera ce și-a agonisit-o ca membru în direcțiune la băncile românești, nu numără, așa ceva nu poate fi favor.

Trist, foarte trist, că mai avem și astfel de luminători ai poporului și e trist că băncile românești mai sufăr pe lângă ele și astfel de oameni.

Ce-a căutat oare la adunarea aceasta părintele protopop? Domnia-sa ice că i-s'a urât de lumea aceasta căci prea-l apasă bătrânețele, ice că numai are voie de lucru și de nimica. De ani de zile se tot fac fonduri pentru zidirea unei biserici în Beclean, de ani de zile se face propagandă în privința aceasta căci biserica de aici este așa de slabă și așa de dărăpănată încât mulți nu merg la biserică să se închine, de teamă că odată se va prăbuși pe ei și ne răd străinji că ne suflă vântul în biserică: „sunt slab și bătrân și nu mai am poftă de lucru... zău nu...”, zice părintele protopop când este vorba de biserică.

Când este vre-o adunare românească și se întâmplă să ia parte și d. protopop Puşcariu, îl vezi că la câteva minute se depărtează: „zău n'am putut sta, că... nu știu cum... așa m'a apucat un fel de amețială... a terbut să mă depărtez...” iată scuza, și se primește.

Ei bine, dar oare nu l'au apucat pe părintele protopop ametelele și când a ascultat vorbirea deputatului Bethlen Pál, care arunca venin asupra noastră, oare cum a fost în stare s'o asculte până la sfârșit? Și apoi ce lipsă are sfîntia sa să facă politică și să ia parte la astfel de adunări, căci e bătrân și nu mai are poftă de nimica?

Voi întreba mai departe ce-a căutat oare părintele Ioan Rebrean din Săsorm la adunarea aceasta și ce lipsă a avut dânsul să cerceteze pe deputatul la locuința sa, pentru ca să-i aducă prinoase de recunoștință și laudă etc...? Părintele Rebrean este un om bine căpătuît materialiceste, așa cum puțini preoți mai avem în jurul acesta, are un singur băiat care este ca tichet cu plată mare la o școală romano-catholică din Budapesta, deci nu mai are lipsă de favoruri.

Cred că ar fi mai consult, dacă sfîntia sa ar lupta pentru ideea de a înființa o școală confesională românească în comuna sa. Comuna Săsorm este aproape curat românească și în stare materială bună și e rușine ca băieții de români de acolo să învețe carte într-o școală de stat ungurească.

Dacă părinții noștri sufletesti ne dau astfel de exemple triste și dacă vom avea tot astfel de luminători, sunt sigur că vom rămânea cu toții întunecați, vom rămânea unealta oarbă a dușmanilor noștri.

Un străin.

AVIZ!

Abonații cari trimit orice fel de corespondențe, mandate poștale, etc. sunt rugați să bineritască a scrie și nrul de pe fașie. Prin aceasta înlesnesc muncă administrației.

Cronică externă.

O întrunire a delegaților macedoneni din Serbia, România, Grecia și Muntenegru la Sofia. *Între comitetul revoluționar macedonean și cel armenesc, au început tratative comune în favoarea războiului. Cerculă s'vonul că la Sofia va avea loc o întrunire a delegaților macedoneni din România, Serbia, Grecia și Muntenegrini, spre a se decide ce măsuri trebuie luate pentru a se putea obține realizarea autonomiei Macedoniei.*

Pentru confederația balcanică. Ziarul „Avanti” din Milano publică un articol de Relando Balducci, care pledează pentru confederația balcanică. „Descentralizarea ce s'a propus, zice Balducci, va da rezultate rele, căci popoarele balcanice, folosindu-se de autonomia relativă, se sfâșie și mai rău, dorind fiecare să înalce pe celalalte. Dovada o avem în Grecia, care a rupt relațiile diplomatice căud cu România când cu Bulgaria. Apoi vedem pe albanezi cel mai antipatic popor balcanic, care tinde numai să trăiască pe socoteala celorlalte neamuri. Aceste lupte vor aduce desmembrarea definitivă a Turciei pe care numai Austria și Rusia și-o vor împărtași, ceea ce va da noui forțe celor două state mai reacționare. Aceasta va avea de rezultat o nouă creștere a nilitarizmului și sovinișmului în toate statele. Socialiștii sunt datori să lupte pentru confederația logică și echitabilă a statelor balcanice, confederație care va înlătura luptele naționale și va asigura dezvoltarea firească a tuturor popoarelor de acolo.”

Sfârșitul Persiei. Sassanow a sosit la Londra și a fost primit de un reprezentant al ministrului de externe. În momentul de a părăsi trăsura un om s'a ridicat în fața sa și a strigat: Ești din Persia! Jos Rusia! Omul a fost arestat. Incidentul a trecut nebagat în seamă.

Sassanow dela Londra a plecat la Balmoral. În timpul șederii sale în Anglia ministrul rus va avea mai multe conferințe cu bărbații de stat englezi. Sosirea ministrului Sassanow e în legătură cu chestia persană. Din câte au pătruns în public se deduce că zilele Persiei sunt numărate, căci deși statul persan nu va înceta să existe din punct de vedere al dreptului internațional, totuș nu e mai puțin adevărat că Rusia și Anglia se ocupă cu planul de a se stabili definitiv în Persia.

În afară de chestia persană se va discuta și asupra Tibetului și Chinei. Se înțelege că situația europeană și propunerea contelui Berchtold vor forma obiectul unor conferințe între Sassanow și Grey.

„Times” scrie că cei doi bărbați de stat sunt de acord asupra cooperării lor în chestiile europene.

Manevrele bulgare În jurul Șumlei s'au ținut în Bulgaria manevrele de toamnă pentru cari au fost concentrate 10 contingente, la cari s'au mai adaus la dispoziția ulterioară a guvernului bulgar încă 3 contingente. Durata manevrelor era plănuită pe 3 săptămâni. În urma rezultatelor excelente obținute îndată la început și spre a ușura transportul cerealelor fiind toate vagoanele de transport ocupate, guvernul a hotărât a termina înainte de vreme manevrele. Revista trupelor a avut loc la Șumla, după care s'a început dislocarea trupelor.

În cursul manevrelor, pe câmpul unde s'au ținut acestea, se afla un numeros serviciu de detectivi în frunte cu d. Sumdoif, inspectorul general al siguranței din Sofia. Măsura aceasta a fost luată din cauza, că au fost observate nu-

MANDAT.

Aceluia care cu prilejul cumpărării nou-tăților de toamnă și iarnă prezintă acest eupon, i-se va acorda 5% rabat din prețurile noastre solide fixate.

Dantele, cordele, catifele, decoruri pentru haine, mă-tăsuri, ciorapi, mănuși și orice accesorii de croitorie

se capătă la

Ci 132-109

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. András

palatul Fischer

numeroase persoane suspecte în împrejurimile portului pe care s-au desfășurat exercițiile armatei bulgare. În majoritate persoanele suspecte sunt turci din Constantinopol, veniți, după toate probabilitățile cu intenția de a face spionaj. Au fost operate numeroase arestări.

Festivități culturale în Arad.

Familiiile românești din Arad și împrejurime sunt invitate cu stină la banchetul, cina și petrecerea cu joc ce se vor aranja în cinstea dascălilor români și oaspeților, cari vor lua parte la adunarea generală și festivitățile împreunate cu ea, Marți, în 1 Oct. st. n. în seminarul din Arad.

Banchetul se va ținea în aceeași zi la ora 1 în restaurantul dela hotelul Central. De persoană 3 cor.

Tot acolo se va ținea seara la orele 7 o cină comună (a la cartă) și petrecere cu joc. Intrarea 1 cor. de persoană. Cu această ocaziune se vor sorta între participanți două tablouri în oleu întășișând pe profesorul Teodor Ceontea.

Invitări speciale nu se trimit.

Anunțurile se fac la dnul Iosif Moldovan, școala centrală (Tököly-tér 8).

*

A V I Z !

celor ce vor participa la serbările culturale din Arad Marți și Mercuri în 1 și 2 Oct. st. n.

cu ocaziunea celei de a XXII-a adunare generală a reuniunii învățătorilor români dela școalele popor. conf. gr. ort. române din propopiatele aradane I—VII.

1. Marți la 8 ore a. m. Comemorarea Duhului Sfânt și părăstas în biserica catedrală.

2. Marți la 9 ore a. m. Ședința primă în sala seminarială.

3. Marți la 11 ore a. m. Desvălirea monumentului Teodor Ceontea în grădina seminarială.

4. Marți la 1 oră p. m. Prânz comun în hotelul central. (De persoană 3 cor.)

5. Marți la 3 ore p. m. Plecare la vizitarea fabricelor.

6. Marți la 7 ore p. m. Cină comună în restaurantul susamintit (la cartă) și petrecere cu joc. Intrarea 1 cor. de persoană. Cu aceasta ocaziune se va sorta între participanți două tablouri în oleu ale bunului nost profesor Teodor Ceontea.

7. Miercuri la orele 8 a. m. Ședința a doua. Am făcut dispoziții de locuințe comune. 1 cor. de persoană.

Pentru a putea face dispoziții pentru locuri destule la banchet și pentru tramvae la excursiune, rugăm să ne avizați prin o carte postală. Asemenea să ne avizați dacă reflectați la locuință comună și pentru câte persoane.

Iosif Moldovan
(Tökölytér).

Scrisoare din Londra.

Noua operă a lui Leoncavallo.

Londra, 19 Septembrie.

Atât „Românul” cât și alte gazete românești au vestit la timp, că Leoncavallo e în pregătirea unei opere noi, care va eprinde mult și din muzica noastră populară. Opera în chestie s'a reprezentat aseară, pentru prima oară, la teatrul „Hippodrome” — orchestra fiind condusă de însuși Leoncavallo. Tinta compozitorului a fost să dea o lucrare dramatică în felul lui „Pagliacci”, și de aceea a căutat o istorie de iubire primitivă, aprinsă, cu desmodământul cumplit. O astfel de istorie i s'a părut că n'o poate găsi mai bine decât în viața rătăcitoare a țiganilor din România; de unde și titlul operei în două acte: I. Zingari. Subiectul e luat din poetul rus Puskin.

La ridicarea o rtinei scena înfățișează un popas de țigani, pe țărmul Dunării. E într'un amurg, și pe lângă corturi se arată focurile. Incepe corul, însoțit de cicoane ce bat ritmic pe meovale. Cântă apoi Il Vecchio, tatăl frumoasei Fleana, căpetenia tribului. El știe, că un străin tot umblă în apropierea corturilor: dă poruncă să fie prins. Curând străinul e adus legat, și se află că este Radu, nobil din Ungaria, care iubește și vrea să ia în căsătorie pe Fleana. La rugămintele fetei, tatăl consimte. Radu rămâne să ducă de aici viața pribegă de cort; pe când Tamar, cântărețul tribului, îndrăgostit la rândul de Fleana, pleacă în lume. Inșă de pe drum, când se lasă noaptea peste cele dintâi îmbrățișări ale căsătoritilor, se aude cântarea lui: e chemarea pasiunii vechi, de neînțelese dormi în legătură cu tradiția și obiceiurile tribului, care tulbură pe Fleana și umple pe Radu de presimțiri întunecoase. După șase luni — când actul II arată chervanul poposind noaptea pe un șes, Fleana nu-l mai iubește. Gândurile ei se îndreaptă necontenit spre Tamar. Acesta se ivește cântând înaintea chervanului; atrage lesne pe Fleana, și se acingează cu ea într'un bordeiu. Bărbatul înșelat se deșteaptă — o cântă; auzind șapte, se apropie: într'o clipă de furie nebună dă foc bordeiului, unde Fleana și Tamar se prăpădese în flacări. Sfârșitul, neînțeles, ar fi trebuit să fie schimbat: o de o aspră, grozavă realitate, și ca atare nepotrivit, slăbind cu mult emoția estetică. Opera în tot păstrează atmosfera locală: decorații, costume și culoare aparțin pământului românesc. E întrebarea însă, ce loc are într'însa muzica noastră populară? Mai deunăzi compozitorul, vorbind unui corespondent al ziarului „Daily Graphic”, a spus următoarele:

„Nu pot să uit niciodată, și nu vreau să uit, că sunt un italian, și că școala muzicii italiene a fost întotdeauna prețuită în astă țară. Cinstesc adânc munca altor artiști în toate țările, dar sunt credincios tradițiilor străbunilor mei. Când începui a scrie muzică, fui întrebat ce stil voi urma. Am răspuns citând vechea vorbă: „Mor verre est petit, mai jebois de mon verre”. Apoi adăugă: „Seara românească se deosebește mult de aceea cu care suntem noi obișnuiți”. Și compozitorul o scrie pe un petic de hârtie.

Tonalitatea acestei sări stăpânește în toată opera. Și dacă temele sunt originale în stilul melodie italian, dacă și aci Leoncavallo bea „de son verre”, totuși frânturi de arile noastre se găsesc numeroase. Tei un versiv din dină, colo note săltărețe din cântările de joc. Bunăoară, când după ce se lebrează căsătoria, fete vin cu ramuri înflorite, și jaconjură pe Fleana, vezi că-i ritmul, mișcarea horei noastre:

„Trei pași la stânga binisor
Și alți trei pași la dreapta lor...”

Apoi intermezzo e întreg plămădit din melodiile noastre populare. Și iarăși cântecul de noapte al lui Tamar, care a fost cerut să se repete de trei ori, e scos din muzica noastră: încet, cu in-

tersături trăgămate, pe când orchestra ține hangul, aruncând în răstimpuri câte un tril ca de naiu. Și-i caracteristic — fără a scădea într'u nimic meritul artistului, că tocmai părțile, cari au izvorit mai deodreptul din muzica noastră populară, sunt și cele mai frumoase și cari au plăcut mai mult. Unele vor ajunge poate populare: în țări depărtate se vor cânta — de oameni ce nici idee n'au, ori au o idee prea nelămurită de poporul românesc; mulți nu le vor ști cântăria: totuși pentru noi va rămâne o mulțămire, precum și mândria firească de a ști că ceea ce ne încântă pe noi, fiindcă a răsărit din sufletul nostru, are puterea și farmecul artistic de a încânta și pe alții. Aseară, între publicul numeros, mai ales între mulțimea de italieni ce veniseră să se aklamă artistul — odată cu artistul, eu aklamam izbândă cântecului românesc. D. Larungu.

Manevrele regale române din Dobrogea.

Declarațiile dlui general de divizie M. Boteanu, inspectorul general al genului. — Pozițiunea trupelor combatante. — Apărarea podului dela Cernavodă. — Secția aviației.

București, 8 Sept. v.

Ziarele anunță zilnic dislocări de trupe, cari pornesc înspre Dobrogea, în vederea marilor manevre regale din anul acesta. Asupra acestor manevre d. general de divizie M. Boteanu, inspectorul general al genului a declarat unui ziarist următoarele:

„Trupele au început a se disloca provocând marșuri de rezistență, pentru a da formațiunilor elasticitatea și flexibilitatea necesară. În câteva zile ultimele rezerve chemate să completeze efectivele, își vor implini cadrele și vor merge pe câmpul manevrelor. Corpul V de armată și-a început acțiunea sa: trupele sunt concentrate pe brigăzi în diferite puncte ale Dobrogei: o brigadă la Cochirleni, alta la Peștera, alta la Cernavodă și alta la Medgidia. Odată împărțite, se vor începe exercițiile pe brigăzi, spre a fi gata de luptă în momentul operațiunii corpului II, comandat de d. general de divizie Gr. Crăiniceanu. Corpul V va opera sub comanda dlui general de divizie Remus Boteanu.

*

Una din chestiunile cele mai importante este aceea a trecerei Dunărei și a apărării podului dela Cernavodă. Cu această ocaziune se va putea experimenta noul material cu care este înzestrată armata noastră — (material de geniu care costă peste un milion).

D. general Boteanu — care are comanda generală a acestor lucrări pe Dunăre — adăugă: „Trecerea Dunărei cuprinde trei mari capitole:

1. Surprinderea; adică trecerea trupelor în timpul nopții. — Trecerea acestor trupe — adică a unei brigăzi întregi — se va face pe pontoane.

2. Al doilea punct este utilizarea „bacurilor”. Aceste bacuri, cari urmează imediat brigada, vor transporta trenurile de luptă ca: chesoane cu munițiuni, mitralieze, trăsurile de terasieri și ambulantele.

3. Ultimul punct este construcția podului peste care vor trece diviziile a treia activă și a doua de rezervă; diviziile III și II vor trece pe pod iar a patra prin lumtre, împreună cu bacurile.

Apărarea podului se va face de partea ceealtă a Dunărei de către corpul 5 de armată. Ofensiva trecerii trupelor corpului II va fi susținută de: escadra de Dunăre a marinei militare pusă sub comanda generală a dlui contra-amiral Eustatiu. Această escadră își va avea unitățile împărțite dealungul Dunărei și în canalul Borcea. În sfârșit va fi o divizie de cavalerie care va aștepta la Ghecet pentru ca în momentul când

Turnătorie de fer și fabrică de mașini societ. pe acții în

Oradea-Mare (Nagyvárad) Össi-tér.

Fabrică de mașini agricole, de pluguri și de șinuri pentru căi ferate înguste; construcții de fer, lucrări de comunicație, atelier pentru reparaturi, birou tehnic. TELEFON n-rul 340.

corpul II va ataca pe front, cavaleria să lovească flancurile.

Țin să vă spun că aceste operațiuni de trecere a Dunării și de apărare a podului sunt de cea mai mare importanță pentru noi Români.

Patru atașați străini, ofițeri superiori vor fi de față la aceste interesante operațiuni.

Evoluțiunile secțiunii române de aviație militară vor prezenta deasemeni mult interes. Pe câmpul de operațiune aviația militară va avea un număr de șase aparate — în afară de cele patru ce va dăruî comitetul Ligei aeriene. Cele șase aparate — biplanuri — vor fi repartizate între cele două corpuri de armată. Cele patru aparate ale ligei aeriene le va utiliza statul major cu personal militar, liga neavând încă un personal format. Cunoscutul nostru aviator *Vlaicu va fi atașat la corpul II de armată.*

Aviația românească va mai avea concursul unui aparat „Coandă-Bristol” un monoplan cunoscut la concursul internațional de aviație militară ținut în Anglia.

„Acestea vă pot spune pentru un moment asupra chestiunilor ce mă întrebați — termină d. general Mihail Boteanu — rămânând ca pe câmpul manevrelor să se completeze restul”.

N. M.

Criza din Turcia.

Arad, 23 Sept.

Din Turcia iarăși încep să sosească știrile cele mai neliniștitoare despre răscoala întregii populații a Albaniei. Luptele cu răsculații sunt zilnice și ce e mai periculos că toate acestea se întâmplă la granița munteagră, și după oficialele turcești în aceste lupte iau parte și munteagră. Din cauza aceasta Poarta s'a văzut necesită a întreprinde pași energici la Cetinje, dar cu greu va ajunge la un rezultat, fiind ciocnirile aceste și așa pe placul Munteagrăului. În Serbia populațiunea e în continuă agitație în urma posibilității unei mobilizări, iar în Bulgaria singur regele Ferdinand mai stă în calea izbucnirii războiului. Situația Turciei între împrejurările aceste e una dintre cele mai grele și nu e mirare că guvernul otoman cu toată serioșitatea voințe a încheia pacea cu Italia, ca apoi să-și poată concentra puterile împotriva dușmanilor din lăuntru și a celor dela granița imperiului.

Reforme generale.

Constantinopol. — Poarta a publicat un „mazbata” adică proces-verbal al consiliului de miniștri privitor la reformele care au fost hotărâte pentru întreaga Turcie spre a face să dispară cauzele care au înlăturat până acuma buna înțelegere între elementele diferite al populației mai cu seamă în Rumelia și spre a asigura o mai bună justiție în relațiunile dintre populație și autorități precum și menținerea ordinii publice. Privitor la Albania, se va respecta obiceiurile locale până când ministrul justiției va alcătui și supune parlamentului proiectele hotărâte.

Salonic. — Ulemalele și notabili din Djacova, Ipek Gidlan și Prizrend au adresat în numele musulmanilor din numitele orașe o depeșă către Marele vizir, prin care îl informează că musulmanii se împotrivesc la introducerea reformelor în partea de miază noapte a Kossowei pe temeiul ideii de descentralizare precum și la introducerea literelor latine. În cazul când guvernul ar fi dispus a aplica sistemul descentralizării în Kossowo, va trebui să se aștepte la o nouă insurecțiune a arnăuților mohamedani. Cercurile informate consideră această manifestațiune ca o intrigă.

Luptele cu malisorii.

Constantinopol. — Știrile autentice spun că luptele cari au avut loc între Tuzi și

Dicic dela 17 Septembrie au încetat de oarece Munteagrăul a încetat de a da ajutoare închinând granița. Luptele continuă în fața Skutariilor. Dacă malisorii ar isbuti să pătrundă acolo, ar fi de temut incidente serioase, de oarece musulmanii stau armați și pregătiți în orașul lor. Cauza ridicării malisorilor este că guvernul a trimis trupe peste limita fixată prin aranjamentul dela 1911. Se mai crede că malisorii s'au răsculat fiind agitați de Munteagrău.

Salonic. — Locuitorii albanezi din Goritza se opun recrutării. Guvernul a trimis trupe la fața locului.

Constantinopol. — Ziarul „Alemdar” scrie că lupta a reînceput aseară la Tuzi. Trupele turcești au avut un soldat ucis și 7 răniți; malisorii au 17 morți și 21 răniți, dintre cari trei ar fi soldați munteagrăeni. Poarta a însărcinat pe reprezentantul ei la Cetinje să ceară explicații dela guvernul munteagrăean.

Răzbunarea Arnăuților.

Salonic. — Arnăuții din Augusta lângă Gidlan, au atacat palatul administrativ din Augusta precum și toate posturile de jandarmi, au luat armele și munițiunile jandarmilor și au fugit. Trupele au fost trimise spre a îi urmări.

Salonic. — Notabili arnăuți au alcătuit o comisie spre a studia chestia răzburării.

Constantinopol. — Bazri bey, fostul deputat din Dibra a telegrafiat ziarului Ikdam că trupele albaneze cari au făcut prizonier pe caimacanul de acolo, cer guvernului destituirea lui. Răspunsul îl așteaptă în oficiul poștal din Dibra.

Atitudinea Bulgariei.

Sofia. — Agenția telegrafică bulgară e autorizată să declare că știrea publicată de anumite ziare, după care autoritățile bulgare ar fi încetat să libereze pașapoate pentru străinătate, e absolut falsă. Guvernul din Sofia sta-tornic în politica sa pașnică, nu s'a gândit nici odată să ia asemenea măsură. De asemenea, se desminte în mod categoric știrea ziarului „Kochische Zeitung” privitoare la o pretinsă alianță sârbo-bulgară care e o simplă născocire.

Sofia. — Din cercurile guvernamentale nu transpiră nimic cu privire la adevărata situație din Bulgaria. Presa străină prin trimișii săi speciali la Sofia crede că inatențiunile guvernului bulgar sunt din cele mai pașnice. Există însă indicii serioase că guvernul Gheșofi consideră situațiunea de azi ca foarte serioasă deși ține în cea mai mare taină deciziunile luate cu privire la chestiunile ce sunt actualmente la ordinea zilei. În cercurile politice competente se discută cu aprindere această atitudine a guvernului bulgar. Părerea celor inițiați este însă că guvernul a luat toate măsurile să nu fie surprins de evenimente. Există de asemenea serioase indicii că în cercurile guvernamentale războiul nu este privit ca o imposibilitate. Cu privire însă la desfășurarea evenimentelor nu se poate spune nimic sigur. Până în momentul când lucrurile nu vor intra în faza lor definitivă însuși guvernul bulgar nu va putea să precizeze definitiv linia sa de conduită.

Munteagrăinii atacă din nou.

Salonic. — Se comunică din Berana că Munteagrăinii au bombardat din nou azi noapte întărirea turcească din Malkovaci.

Constantinopol. — Poarta a hotărât să facă un demers energic la Cetinje, spre a se pune capăt turburării malisorilor la frontieră. Regele Nichita a declarat că nu se mai poate opune dorinței poporului său relativ la regularea frontierei.

Tratatul de pace.

Constantinopol. — Se afirmă din izvor autentic știrea după care Italia cere Porței să proclame independența întregii Libie, renunțând astfel la suveranitatea sa. Poarta nu a luat încă nici o hotărâre.

O notiță oficioasă spune că cu toate că negocierile pentru pace urmează într'un mod fa-

vorabil, nu se poate zice că suntem în ajunul de a se iscăli pacea.

Constantinopol. — Ministrul de externe Noradunghian a declarat că tratativele de pace se apropie de terminarea lor și că, pacea e asigurată. Delegatul turc Fazzedin a sosit aci și va primi instrucțiunile necesare dela consiliul de miniștri.

Constantinopol. — Guvernul a hotărât schimbul reciproc al prizonierilor civili.

Flota italiană în fața Dardanelor.

Triest. — „Stampa” află din Sofia: știri sosite la Sofia anunță, că flota italiană circula în fața Dardanelor, exercitând un control continuu asupra strămoarei.

INFORMAȚIUNI

Arad, 23 Septembrie 1912.

Pentru fondul ziaristilor. Domnul Dumitru D. Hanciu, comerciant în Turnu-Măgurele, și soția dsale dna Eufrosina Hanciu au binevoit să trimită pentru fondul ziaristilor români din Ungaria frumoasa sumă de *100 coroane*. Toți înțelegătorii marelui misiuni a presei românești din Ungaria, le sunt nobililor dăruitori recunoscători pentru stimulentele ce-l dau prin o faptă atât de frumoasă.

Logodnă. Anunțăm cu plăcere logodna iubitelui nostru coleg de redacție d. Gheorghe C. Birăescu, rig. la facultatea teologică din Cernăuți cu *drăgăbușă dșoară* Gheorghina M. Ștefu, fiică colaboratorului nostru intern d. Nicolae Ștefu din Arad, care a avut loc în 21 Septembrie n. Actul religios a fost săvârșit de cătră rev. d. Dr. Teodor Botiș, profesor seminariului. Părinții dșrei Ștefu au dat o masă bogată la care am fost invitați toți colegii de redacție ai dlui Birăescu în frunte cu dl director al ziarului nostru. A domnit o animație foarte veselă, care a durat până noaptea târziu.

Urăm tinerei perechi viață lungă și fericită!

Un nou turneu al d-lui Ionel Rădulescu. Suntem informați că dnul Ionel Rădulescu, cel ce buia interpret azi al doinelor noastre, va începe din toamnă „Societății pentru fondul de muzică românească” un nou turneu prin Ardeal. Dnul Rădulescu a făcut anul acesta tot studiul la conservatoriu din Viena și tenorul dsale ingenuu, de un lirism neajuns de nici unul din cântăreții noștri a fost remarcat deosebit de călduros în lumea muzicală din Viena. În timpul din urmă dsale a dat câteva concerte în Bucovina, fiind sărbătorit cu multă dragoste pretutindeni. Credem că vestea noului dsale turneu la noi, va fi primită ca o plăcută senzație în toate cercurile noastre și că publicul va da sprijinul său întreg artistului, care prin talentele-i rare a putut să deschidă o cale triumfătoare doinei românești în lumea muzicală din apus.

În curînd vom putea să aducem programul turneului. Azi dnul Rădulescu a fost oaspele redacției noastre, — mâne dsale pleacă la Brașov ca să-și fixeze programul.

Pătura noastră cultă are datoria să-i facă cu puțință un al doilea an de studii la Viena, apropiînd de desăvârșire talentul dsale, care este astăzi cel mai specific românesc din toate câte avem.

Convocare. On. membri ai clubului comitalens român din comitatul Făgărașului sunt rugați cu toată insistența a participa la ședința clubului, care va avea loc Marți, în 24 Septembrie n. a. e. la 7 ore seara în sala cea mică dela Hotel Paris. În vederea adunării generale municipale din 25 c. ședința clubului va fi deosebită importantă. Făgăraș, în 19 Sept., 1912. Dr. Ioan Senchea, președinte. Mateiu Jiga

Vești bune. Din Târgul Murășului ni se anunță vestea îmbucurătoare că înaintea comisiunii cenzurătoare de acolo au făcut săptămâna aceasta alți trei tineri censura de avocat și anume: **Dr. Victor Sândor** (Șandru), **Dr. Serafim Trifu** și **Dr. Valer Șovrea**. Felicitări.

„Triumful Caionismului”. Ca răspuns la articolul nostru cu titlul de mai sus, dl N. Davidescu, șeful tinerei generații de simbolisti români (cu se supere dl Emil Isaac, dar **este așa**) constată în „Nona Revistă Română” că noi am vărsat **trei lacrimi prețioase** pe un trecut literar ceva mai glorios, ca **gloriiolele** de astăzi.

Faptul este perfect adevărat, și despre **tristețea lucrului în sine**, nici dl Davidescu nu poate să se înalțea, fiindcă magistrul tuturor simbolistilor români, dl A. Macedonski, spune răspicat în primul său articol din **Rampa**, — în ce hal a ajuns azi această școală: **„A venit dl N. Davidescu cu două clase gimnaziale, ca să facă simbolism întrebându-l cuvinte a căror însemnare o știe anapoda”.**

Magister dă-i! Înaintea acestei constatări trebuie să te pleci și dă dle Davidescu, elev credincios al maestrului și șef al noii generații!

Cât despre noi, — **nu vom vărsa nici măcar o lacrimă prețioasă**, pentru halul în care a ajuns o vastă tânără atât de triumfătoare, — **că tânărul ei general nu mai pricepe nici ironia termenilor ce i se adresează!**

Românul.

Darea de seamă a ministrului de finanțe. Deputatul cercului Becicherecul-mare, ministrul de finanțe dr. Teleszky și-a rostit ieri înainte de amiază darea de seamă în fața alegătorilor săi. La gară i s'a făcut o primire impozantă din partea frunțașilor din localitate ai partidului guvernamental. A vorbit despre situația economică a țării, accentuând trebuința mai multor reforme financiare urgente. Dacă criza parlamentară va afla o rezolvire pacinică, atunci va depune și dânsul pe biroul camerei mai multe reforme de netăgăduită importantă.

Biblioteca Academiei Române. În luna Iulie-August 1912 s'au consultat 1796 volume și broșuri tipărite de către 647 cetitori; 370 manuscrise, 6109 documente, 301 cărți vechi (1508—1830) au fost comunicate la 199 cetitori.

Colecțiunile Bibliotecii au sporit în această lună cu 666 volume și broșuri, 332 numere de reviste române, 313 reviste străine, 2 atlase și hărți, 8 stampe și portrete, 3 volume manuscrise, 107 documente, 120 fotografii, 9 albomuri, 1277 foi volante.

Biblioteca e deschisă în fiecare zi de lucru pentru cărțile tipărite dela 8 dimineața până la 6 seara, pentru manuscrise și documente dela 8 la 12 și dela 2 la 6.

Clasa III. la trenurile accelerate. Dela 1 Octombrie încolo la trenurile accelerate, pe cari până aci puteai călători numai pe clasa I. ori II., care sunt tare scumpe, — să adaug și vagoane de clasa III. Deocamdată, ca de probă, acest lucru să face numai pe câteva linii de căpetenie, d. e. pe linia Pesta—Arad—Teiuș—Predeal, apoi Pesta—Cluj—Teiuș—Predeal, și încă câteva. E o învoire de folos aceasta. În alte state de mult au trenurile repezi și clasa III. Să poată călători repede și cei căror nu le dă mâna a merge pe clasa I. sau II.

Prețurile clasei III. pe trenurile accelerate vor fi cam ca cele de cl. I. de pe trenurile de persoane.

Dar dacă pe clasa III. nu mai este loc, călătorul de cl. III. nu are drept să treacă în cl. II. (cum se face la trenurile de persoane azi, că dacă nu mai e loc în o clasă, te lasă, până să golește, să treci în altă clasă mai de sus), nici în vagonul restaurant nu vor fi lăsați să intre.

Convocare. On. membri ai desp. IV. Murăș-Uioara al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, pe cum și toți cei ce doresc înaintarea în literatură și cultură a poporului român, — prin aceasta sunt invitați la adunarea generală ordinară a acestui despartământ, ce se va ține în apartamentele Institutului de credit și economii „Șoimul” în Murăș-Uioara la 29 Septembrie st. n. 1912 la 3 ore p. m. — Emiliu Pop dir. desp.

Starea dlui Slavaci. Ni se anunță: Starea dlui Slavaci, pare a se complica. Din cauza poziției orizontale, în care trebuie să stea, și mai ales din cauza vârstei înaintate, d. Slavaci a căpătat o ușoară congestie pulmonară. La cercetarea pulsației, aceasta a fost puțin accelerată, numărând 100 pulsații pe minut. Dna Slavaci,

care a sosit în București supraveghează foarte de aproape pe bolnav.

Congresul monist german. Zilele trecute a avut loc la Magdeburg o conferință a monistilor germani. Se știe că această școală științifică a câștigat în Germania și în lumea întreagă aderenți, nu numai în rândul savanților ci și în rândurile mulțimei care s'a adăpat la izvorul științei moniste. La congresul monist din acest an au luat parte mulți din savanții germani cari continuă cu multă străduință lupta începută de maestrul monismului modern Ernst Haeckel.

Profesorul universitar Ostwald a vorbit despre nebunia înarmărilor și cu deosebire despre aberația care cultivă pacea înarmată. Ostwald a arătat că statul cheltuiește pentru un soldat tot atâta cât îl costă studiarea unui student ceea ce înseamnă că Germania cheltuiește pentru armată tot atâta cât pentru toată activitatea științifică. Și totuși despăgubirile pe cari Germania le-a încasat în urma războiului dela 1870 nu se urcă decât la suma pe care o cheltuiește acum pentru armată într'un singur an.

Despre „Monism și educație” a vorbit Dr. Maurenbrecher care a insistat asupra necesității reformării întregului sistem de educație de azi, prin introducerea înceată și graduală a spiritului monist în viața sufletească de toate zilele.

Congresul monist s'a încheiat cu o sărbătorire a memoriei lui Giorano-Bruno cu prilejul căreia a vorbit docentul universitar Dr. Otto Gramzow.

Starea prințului Gheorghe al Serbiei. În conacul din Belgrad domnește mare teamă din cauza veștilor rele sosite din Elveția despre starea sănătății prințului Gheorghe. Demenția prințului se dezvoltă rapid și dânsul are dese accese. Regele voia să plece Miercuri la fiul său bolnav, însă la sialul lui Pașici el și-a amânat călătoria pentru mai târziu.

Adunare poporală în Paris în contra guvernului unguresc. În Paris se pregătește ținerea unui mare meeting în contra cabinetului Lukács. Meetingul acesta care va avea loc Miercuri în 25 Sept. n., în localitățile dela Tivoli-Vaux-Hall, va fi organizat de către muncitorii unguri cari trăiesc în Paris și de către socialiștii de sub șefia lui Jaurés.

Amănute senzaționale asupra sinuciderei generalului Nogi. „Ruskoje Slovo” află din Tokio următoarele interesante amănute asupra sinuciderei generalului Nogi:

Înainte de înmormântarea împăratului Mutsuhito, s'a ținut un consiliu la palatul imperial, la care au luat parte generalii Okuma, Kuroki, Nogi, principele Fushima și amiralul Togo. După ce s'a celebrat un serviciu divin s'a ținut o ședință solemnă, în care cei prezenți și-au oferit viața în semn de doliu pentru moartea împăratului Mutsuhito, însă cum moartea atâtor valoroși bărbați ar fi însemnat o pierdere prea mare pentru țară, s'a hotărât să se stabilească prin tragere la sorti cine să-și sacrifice viața pentru împărat. Sorții au căzut asupra generalului Nogi. Acesta luându-și rămas bun dela cei de față, a intrat în sala unde se afla catafalcul împăratului Mutsuhito, iar d'aci a plecat acasă. Nogi a rugat pe soția să moară cu dânsul împreună. În acest timp sosiră generalii Okuma, Kuroki, amiralul Togo și principele Fushima cari și-au luat încă odată rămas bun dela Nogi.

Rămăși singuri, generalul Nogi și soția își puseră capăt vieții prin Harakiri. Inapoiindu-se peste o jumătate de oră colegii lui Nogi nu au găsit decât cadavrul bătrânului general și pe acela al soției acestuia.

Un scriitor japonez, care se află acum în Germania publică în ziarul „Vossische Zeitung” următoarele cu privire la sinuciderea generalului Nogi și a soției sale:

„Sinuciderea generalului Nogi este o înfăptuire a spiritului național japonez. Dela răzcoala generalului Saigos până la sfârșitul războiului ruso-japonez, generalul Nogi a luptat fără curmare pentru împăratul său. Când Nogi a plecat la războiu, el dăduse următorul răspuns la o întrebare a soției sale:

Averea mea este numai un surplus al sala-

riului pe care l-am primit dela împărat. Locuința pe care am locuit-o și murdărit-o, poți s'o arzi. Tu n'ai adus țării nici un folos așa că poți să arzi și tu împreună cu casa decât să mă supraviețuiești. Cu aceste gânduri și-a părăsit căminul generalul Nogi. La asediul Portului-Arthur au murit mulți soldați japonezi de sub comanda marelui erou. Printre aceștia era și un fiu al generalului Nogi. Generalul era îndurerat de pierderea soldaților și a fiului său. Dar sentimentul datoriciei era mai puternic decât iubirea lui de tată. Când împăratul Mutsu-Hito a murit, generalul Nogi a ținut să-și facă datoria de ofițer japonez și pe mormântul împăratului său”. Aceasta este explicația sinuciderei generalului Nogi și a soției sale, spune scriitorul japonez.

*

Presă din lumea întreagă se ocupă de moartea eroică a generalului Nogi. Cu acest prilej ziarele amintesc unul din momentele cele mai eroice din viața eroului dela Port-Arthur. Este vorba de clipa în care eroul, părinte iubitor de copii, a primit cea mai grea lovitură de tată.

Când îi s'a adus generalului Nogi vestea că amândoi fiii i-au murit în războiu, el a răspuns:

— Fiii mei nu sunt de plâns întrucât au murit pentru împărat. Eu nu sunt de plâns întrucât am avut asemenea fii.

Întreruperea manevrelor engleze. Manevrelor engleze au fost întrerupte pe neașteptate. Cauza ar fi faptul că din pricina serviciului de recunoașteri excelent al aviatorilor, trupele se aflau în neputință de a-și păstra pozițiile ocupate. Întreruperea neașteptată a manevrelor a provocat mare senzație. Presă guvernamentală nu dă importanță acestui fapt de unde rezultă că guvernul englez și-a dat singur un formidabil vot de blam. Ministrul de război a dat un comunicat în care spune că din cauza serviciului excelent de recunoaștere al aeroplanelor cele două armate nu s'au putut ciocni. Ziarele din opoziție publică articole spunând că în războaiele viitoare dușmanii nu se vor mai ciocni deoarece mulțămăta aeroplanelor adversarii vor putea să-și descopere reciproc tactica de război.

Faptul petrecut la manevrele engleze a provocat senzație în cercurile politice și militare. O mare parte a ofițerilor s'a declarat contra serviciului aeroplanelor, iar o altă parte în favoarea aceluși serviciu.

La manevrele de lângă Horseshoe ofițerii armatelor albastre și roșie s'au încurcat în așa grad, încât nu știau din ce parte vine dușmanul.

„Berliner Zeitung am Mittag” află că la sfârșitul manevrelor engleze un tun a făcut explozie. Obuzul a rănit la ochi pe un subofițer și un artillerist, iar unui subofițer, i-a smuls brațul.

Aviațiunea militară internațională. În cursul viitoarelor manevre imperiale germane, se vor face încercări de tir contra dirijabilelor. Tunurile de cari se vor face uz vor fi montate pe automobile blindate și vor putea ținti în toate direcțiunile. Oarecari încercări au fost făcute în Pomerania, contra unui sferic remorcat de un vapor și rezultatele au fost satisfăcătoare.

Al patrulea salon de aeronautică se va ține la Paris între 26 Octombrie și 10 Noembrie a. e., în marele palat din Champs Elisée.

La actualele manevre ale armatei franceze, vor lua parte două dirijabile și opt escadrile de câte opt aeroplave. Toate dispozițiunile vor fi luate ca întrebuintarea acestor aparate să se facă în condițiuni cari vor fi vecine războiului.

Ministrul marinei rusești, organizează actualmente pe insula Goladoi, în marea Baltică, o stație aeromarină.

O căsătorie nostimă. În America — toate se întâmplă acolo! — se vorbește și se scrie mult despre căsătoria lui Sandy Alexander, un fost servitor negru al casei prezidențiale din timpul presidentului Polk, în 1844, și care e în vârstă de vre-o 111 ani, cu Susie Mac Ghee, de 60 ani.

Sandy Alexander atribuie lungimea vieții și sănătatea sa moderațiunii, căci... nu bea și fumează.

El își aduce binisor aminte de intrarea trupelor engleze în Washington, la 1812.

Felicitările noastre... tinerilor căsătoriți.

Groznică ciocnire de trenuri în gara Sofia. La stațiunea regală din Sofia s'a întâmplat o catastrofă de drum de fier în împrejurările următoare:

Un tren de marfă urma să intre în stație, în vreme ce o mașină manevra, cu un vagon, în stație. La un moment dat, doi necunoscuți, unul îmbrăcat în haine țărănești, iar celalalt în haine europenești, cari stăteau ascunși lângă cabina acarului, au eșit din ascunzătoarea lor și au mișcat acul așa că trenul de marfă a intrat pe linia pe care manevra locomotiva. S'a produs o ciocnire înfiorătoare. Șapte vagoane au fost distruse cu totul, iar locomotiva, cu un vagon s'a rupt de celelalte vagoane și au apucat pe altă linie, așa că n'au suferit nici o stricăciune. Atentatorii au putut dispărea fără a fi prinși. Imediat, pe aceeași linie venea Orientul-expres din spre Filipopoli, care a fost oprit la 200 de metri de locul catastrofei. Se crede că acest atentat a fost pregătit pentru expres și că deraierea a fost pusă la cale spre a provoca o ciocnire cu expresul orient.

Despre catastrofă a fost încunostințat imediat regele, care în persoană, împreună cu prințul moștenitor Boris și cu principele Kiril, s'au dus cei dintâi la locul catastrofei. Până la orele 5 și un sfert regele a stat la locul catastrofei conducând în persoană lucrările pentru repararea liniei. Regele personal a luat interogatoriile și a condus cercetările cu privire la acest atentat. La orele 5, linia a fost complect curățită de stricăciuni și de rămășițele vagoanelor și după ce s'a dat drumul expresului, regele în ovaițunile mulțimei a plecat la parcul regal.

x, „Tokio” extirpător de bățături. Se poate folosi cu succes contra bățăturilor (la picioare), nezeilor și contra scortășării pielii. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea bățăturilor. — 1 dosă 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francat. Adresa: **Tömöri Antal, Cegléd, II. kerület.**
To 85-39

x Aduceți la cunoștința on. public, că în Timișoara strada Hunyadi s'a deschis o nouă pavyalie sub firma **Dénes és Goldmann**, pavyalie de modă pentru domni, de unde se capătă cele mai elegante lucruri moderne.

x În sfârșit nu mai pricepuiește multă bătaie de cap că de unde se poate cumpăra mai ieftin obiecte de sticlă, porțelan și obiecte de decor, deoarece atât acestea cât și cadourile ocazionale precum și candelabre pentru lumină electrică se pot cumpăra mai ieftin în pavyalia specială de sticlării a lui **Fischer Mór, Arad, bulev. Andrássy nr. 20.** Asortiment bogat de cadre ieftine. Telefon nr. 568.

x Se știe în toată lumea, că vestita **Pastile-Egger**, cu renume universal, au bătut recordul tuturor efectelor dovedite până aci de bune în contra tusei, răcelei și flegmei. Au cel mai bun gust și nu strică stomacul. Se pot căpăta în fiecare farmacie și drogerie. 1 cutie costă 1 cor. și 2 coroane. Cutia de probă costă 50 fileri. Depozitul principal: Dr. Leo Egger și I. Egger, Budapest, VI., Révai utca 12 sz.

x **Pastilele de piept ale lui Egger** sunt cu efect sigur și grabnic în contra tusei, răcelei și flegmei. Sunt neîntrecute ca leac în contra durerii de gât și a înădușelei. Nu strică stomacul, au un gust foarte bun! Se pot căpăta în fiecare farmacie (apotecă) și drogerie. Cutia costă una și două coroane. Cutia de probă: 50 fileri. Depozitul (magazinul) principal: Dr. Egger Leo și Egger I. Budapest VI., Révai utca 12.

x **Németh și Király**, croitorie pentru domni Cluj, str. Kötő 5, anunță on. public român din loc și împrejurime, că au sosit ștofe indigene și străine, pentru sezonul de toamnă și iarnă. Pardesii, paltoane se prezintă pe lângă prețuri acomodade, conform modei. Rugăm on. public pentru sprijinirea și mai departe.

Ultima oră

OPOZIȚIA MAGHIARĂ ÎN VIENA.

Viena, 23 Septembrie.

Ieri după amiazi un grup de vre-o 30 de deputați maghiari din opoziție au sosit în Viena, pentru ca — după cum promiseseră — să participe la ședințele delegațiunii, demonstrând cu prezența lor în contra alegerei neconstituționale a delegațiunii și să atragă atențiunea lumii asupra stărilor de teroare inaugurate de contele Șt. Tisza în parlamentul ungar.

Deputații din opoziție au fost așteptați la gara din Viena de o mare mulțime de oameni. Ei au pornit în grup la palatul ungar fără să fie opriri de poliție. Intre cei sosiți să demonstreze sunt deputații: *Barabás, Szmracsányi, Mezössy, Bakonyi, Désy, Zboray, Ioan Justh, Beck* și alți vre-o 20.

Pe parcursul dintre Budapesta și Viena, pe la gări, au fost primiți cu aclamații. Contele *M. Károlyi* sosise încă în preziua în Viena. El a așteptat pe comilitoni în gară, și tot el a spus cuvintele de mulțumită publicului pentru primirea ce li s'a improvisat. Pe stradă deputații unguri au fost însoțiți de socialiști și adeseori izbucnea strigătul:

— *Wahlrecht für Ungarn!*

Deputații unguri răspundeau *nemfeste* și ei: — *Hoch die Wiener!*

În fața palatului ungar deputaților li s'a făcut o nouă manifestație.

Din partea poliției din Budapesta comandantii *Pavlik* și *Beniczky* au sosit încă Duminică la Viena. Atât ei cât și bărbații politici austriaci au rămas surprinși de primirea ce li s'a făcut deputaților.

Ședința de deschidere a delegațiunii ungare va avea loc azi la orele 3 după amiazi în sala cea mare a palatului ungar. Ședința va fi deschisă de către președintele bar. *Friderich Herkányi*, apoi se vor alege preșidii și comisiile. Mâne la orele 12 a. m. delegațiunea ungară se va prezenta în audiență la monarhul iar la ora 1 se va prezenta și delegațiunea austriacă. Mesașul tronului care va fi cetit în delegațiuni nu e încă gata. Ieri miniștrii comuni au ținut o consfătuire la ministrul de externe contele *Berchtold*. Cu acest prilej miniștrii au stabilit toate punctele din mesaș, afară de punctul referitor la chestia balcanică, deoarece în privința aceasta trebuie să se aștepte știrile ce vor sosi azi. Ședința subcomisiunii externei a delegațiunii ungare va avea loc mâne după amiazi. Cu acest prilej își va spune expozeul și contele *Berchtold*.

Azi dimineată la orele 9 și un sfert ministrul președinte *L. Lukács* a fost primit în audiență specială la monarhul.

Azi la amiazi deputații opoziționali unguri, cari au sosit în Viena, au ținut o consfătuire. Hotărârile acestei consfătuiri se țin în secret.

Aviz

Avizăm abonații noștri că expediția ziarului „Românul” am transformat-o și în viitor foaia se va trimite după sistemul nou folosit și la foile mari din Budapesta și străinătate.

Deoarece aceasta transformare a reclamat o muncă uriașă și credem că s'au strecurat și unele greșeli la adrese, rugăm abonații cari nu primesc ziarul, sau primesc greșit să binevoiască a ne aviza despre aceasta ca să putem îndrepta momentan greșala comunicându-ne totodată și adresa complectă la care trebuie să se expedize ziarul.

Adm. ziarului „Românul”.

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMÂN)

Trad. de Senior

(143)

— Urmare —

Ah! iubite cititor, ce am făcut noi, dătuându-mi o așa de binevoitoare atențiune, eu mai ales povestindu-ți atât de tare povestea eroului nostru, în vreme ce el dormia un somn atât de fericit în brișca lui! Iată că l-am doșteptat repetându-i la fiecare clipă și fără discreție numele. Dă-te vezi ce caracter delicat și susceptibil are. Cum își plimbă el privirile încă pe jumătate învălit de somn! Dacă s'ar supăra! de bună seamă pentru s'voastre, cititori, puțin importă că *Cieikof* să fie supărat ori nu; dar pentru autor, pentru part, e cu totul altă: el trebuie să aibă multă grijă să nu se pună rău cu eroul său, mai ales când mai e încă destul drum de făcut cu el, și aci e toamă cazul.

„Hei, tu! la ce te gândești? Ce faci tu?” zise *Cieikof* către *Selifan*.

— Ce-i, stăpâne? răspuse *Selifan* cu o voce trăgănată și pe nas.

— Cum, ce? dar uită-te, bruta, cum mămi! Mai repede, mai repede!”

E faptic că, de mai bine de o oră bună, *Selifan* mâna cu ochii închiși, senturând din frâne, din vreme în vreme, din pur instinct, pe deșertul cai-

lor-cari dormiau și ei, dar punând un picior înaintea celuilalt; *Petrusea*, care de multă vreme, de buna lui voință, nu mai avea căciulă, dormia răzimat de *Selifan*; acesta era aplecat înainte, *Petrusea* era întors cu totul înapoi, corpul și capul lui se elătau cu o mlădioșie uneori atât de riscată că cînta lui lovi în genunchi pe bunul *Cieikof*, care, fără mânie, îi dădu peste nas un bobârnae sdravăn. *Selifan* își reclină numai decât guvernământul său, el aplecă mai multe bice sensibile pe spatele țărăntului, pe care împrejurarea aceasta îl hotărî să-și ia trapul lui cel mai bun, și nu mai avu decât să-și plimbe instrumentul pe deasupra celorlalți. Nu mai era acum trapul, ci un galop repede și armonios. *Cieikof* zâmbi și se enfundă delicioș între pernele de marochin. *Selifan* strigă: „Ek, ek, ek!!!” făcând mici salturi pe seamul lui, iar alaiul când urca, când cobora, unul din ureșarile în cari se compunea drumul în dreptul acesta, echipagiul în elipa aceasta urma înclinația unei lungi, prea lungi pante; *Cieikof* era triumfător: el adera înțelea. De fapt, cărua *Rus* nu-i place înțelea în călătorie? el cărua îi place să se ducă val-vârtej, să străbată dintr'o săritură spațiul, să atingă fără răgaz capătul și fondul lucrurilor, el care, pentru o dorință chiar extravagantă, e în stare să dea totul draacului.

Înțelea în călătorie, e ca o forță secretă, o putere ocultă care te-a apucat și te duce pe aripile ei; tu străbați văzduhurile, fugi, totul fuge, convulsiile de mărțuri cu întunecoase înșiruri de pini și de brazi fug, zboară scotând un șgomot de securi distrugătoare ori crăcănituri la come; drumul tot fuge, se pierde într'o depărtare unde nu se mai distinge nimic, nimic care să aibă o formă

hotărîită, dacă nu un petec de cer, și luna în întenit ciopărtită prin interpușerea vasului mișcător. O troika, troika, pasăre troika! nu trebuie să întrebăm cine te-a inventat; tu n'ai putut fi concepută, tu n'ai putut naște și apare decât în sânul unui popor viu și agil, pe un teritoriu gigantic care se întinde peste jumătatea globului, și unde, în drum, nimeni, sub pedepșa ameteților, nu se desfăta numărând pietrele de kilometri.

În configurația te, tu n'ai o prea frumoasă aparență, o teleagă, brișcă rustică, kibiteă, echipaj de drum, de iarnă ori de vară, tu nu ești un obiect de artă făcut ca să oprească privirile: lemn uscat, o secură, o bandă, un braț agil și iată-te în picioare; nu e un singur țaran din *Iaroslav* care să nu fie propriu pentru această construcție. Troica e gata: dar omul? care om? omul care să conducă? Și iată, asta-i, dacă voieți, acelaș țaran. „Bun! să-și încălce deei cizmele cele mari! Glumesci d-ta? el nu-i surugiu german, el n'are cizme sdravene și se lipsește chiar de orice încălțăminte. El are ce-i trebuie, niște mătâni în mâni și barbă la barbă! Iată-l, știe pe ce stă în echilibru; el și-a întonat cântecul lui, a plecat o vârtej, obezile roților unificate și par o suprafață plană dela centru la circumferență: drumul se entremură la apropierea năvalnică căruță, pedestrașul se trage la o parte, aruncând un blestem care nu-i decât un strigăt de spaimă, apoi privește cu gura căsătată, dar vârtejul a trecut, el fuge, fuge, fuge... dar colo în fund, în fund de tot, un nor de praf se ridică în spirală, apoi se topește, se împarte și se disolvă în vast cearșaf care se lasă ablie peste înțelea și gîni ale drumului. Totul a di

(Va urma).

CRONICA SOCIALA

„Astra” la Lăpușul-unguresc.

Comitetul despărțământului „Lăpușului-unguresc” al „Asociației pentru literatura română și cultura poporului român” din Transilvania și Ungaria invită la adunarea generală ce se va ține în Lăpușul-unguresc la 29 Septembrie st. n. c. la orele 3 după amiază în sala cea mare a otelului Zsentea pe lângă următoarea ordine de zi: Deschiderea adunării. Raportul general al comitetului. Raport despre starea casei. Exmiterea comisiunilor: a) Pentru înscrierea de membri noi; b) Pentru cenzurarea raportului comitetului; c) Pentru examinarea și verificarea raportului despre starea casei. Stabilirea bugetului pentru anul următor de gestiune. Raportul comisiunilor și verificarea rapoartelor. Alegerea unui membru nou în comitetul pentru timpul restant al periodului. Alegerea alor 2 delegați pentru adunarea generală din Sibiu. „Rolul lui George Barițiu în viața istorică-literară, social-politică și economică a Românilor din Transilvania și Ungaria” disertațiune. Eventuale propuneri. Verificarea procesului verbal. Inchiderea sesiunii. — Dr. Gavriliu Buzura, directorul desp. Dr. Laurențiu Oanea secretar.

Reuniunea de cântări „Doina” din Sânmiclăușul-mare

Invită la concertul împreună cu joc care se va ține Duminecă în 29 Sept. st. n. în sala mare a hotelului „Czenczinger” cu ocaziunea adunării generale a reuniunii învățătorilor gr. or. români din protopopiatele: B. Comloș, Belint, Lipova și Timișoara. Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat este destinat pentru augmentarea fondului de ajutorare a fiilor de învățători.

Programul: G. Muzicescu: „I-ul Concert bisericesc”, cor mixt și acomp. de pian. C. Porumbescu: „Frunză verde mărgărit”, cor mixt cu solo și acomp. de pian. Th. D. Speranță: „Jidani și hoții”, poezie declamată de Ludovic Cioban inv. I. Mureșianu: „Năluca” baladă, cor mixt cu soli și acomp. de pian. T. Bredicean: „Cântece populare”, cântate de A. Lipovan și acomp. de pian. G. Dima: „Iată hora se pornește”, cor mixt și acomp. de pian. Th. D. Speranță: „Mocanul la biserică” poezie declamată de Ioan Voichiță. I. Vidu: „Prestea deal”, cor mixt cu solo. I. Vidu: „Pui de lei” cor mixt.

PAGINI RASLEȚE.

Cătră cetitori*).

„Non semel quaedam sacra traduntur: Eleusin servat quod ostentat re-visentibus”. (Seneca, Naturalium Quaestionum VII, 30).

Mai întâiu, cartea de față nu se adresează cetitorilor plugari. Aceștia își au sfânta biserică, la care aleargă cu tămâie, busuioc și inimă smerită. Se adresează acelor cărturari, cari parte au pierdut cărările ce duc la biserică, parte sunt prea aruncați încoace de valurile reci ale materialismului.

S'au făcut obiceiii direcției științifice și în special științelor fizice, că se mișcă în cadre prea reale și materiale. Obiecițiile nu sunt îndreptățite. Contemplația filozofică poate începe numai când faptele relevate de experiență sunt atât de dănu-

rite, încât cineva se poate ocupa cu ele, fără să devieze în speculații metafizice. Momentul acesta a sosit abia acum, la începutul secolului XX. După ce întreg secolul trecut a absorbit spiritele prin exuberanța de fapte nouă s'a ajuns astăzi la un punct de liniște, și lumea se mai întoarce la filozofie. Filozofia se manifestă mai întâi în tendința de a explica rostul faptelor acumulate, al fenomenelor observate. Ostwald din Lipsa întemeiază prima revistă de filozofie naturală. Corbu, See, Belot, Arrhenius, Ligondés, emit alte teorii cosmogonice. Crookes stabilește geneza elementelor. Electronii, radiul schimbă concepțiile despre materie. Se află nex și analogii între sisteme siderale și sisteme moleculare. Se recunoaște sincer adevărul enunțat de Seneca: „Neque enim omnia deus homini patefecit Quota pars aperis tauti nobis committitur?... Maior pars sui operis, ne melior, effugit oculos: cogitatione visenda est”. Astăzi înseși științele fizice te duc în vestibulul eternității. Cu ajutorul lor privirea noastră intelectuală trece departe peste limitele vieții scurte și ale lumii vizibile. Se scufundă în adâncul timpurilor. Sboară în nemărginirea spațiului. Prinde câte ceva din ce a fost, este și va fi. Intellectului cugetător i se îmbulzesc întrebările cele mai curioase: De ce e pământul așa, cum este? Ce rost au miriadele de lumi tremurătoare pe firmament? Ce rost are viața? Plantele și animalele sunt ele numai combinații întâmplătoare ale forțelor chimice și mecanice? Ori fenomene, prin cari se manifestă ceva forță intelectuală, eu se puri superioare?

Înainte astorfel de probleme nu ne putem închide ochii spiritului. Lumina scăpărătoare a inteligenței ne îndeamnă să ne interesăm de ele.

Astfel HADES nu trebuie să inspire ideea că aș vorbi de IAD în sens religios. Etimologic este cuvântul însemnează lumea invizibilă. Filozofia lumii nevăzute trebuie să ne intereseze pe toți, căci INVISIBILUL STĂPÂNEȘTE ȘI LUMEA VIZIBILĂ.

Cu tot dreptul, vă pot improspeta cuvintele lui Lucretius (De rerum natura, I, 44—47). Quod super est, vacuas aures animumque sagacem semotum a curis adhibe seram ad rationem, ne mea dona tibi studio disposte fidei, intellectione prins quam sint, contempta relinquas.

Geoagiu, Septembrie 1912.

Gavr. Todiciă.

Cântec vechi în casă veche.

De Pater Dienes.

I.

M'au chemat acasă. Mă chemase o femeie cu părul alb, în ochii căreia pururea selipeau picurii de lacrimi și totdeauna purta haine lungi, negre. Mă zdruncinasem. Chemarea îmi deschise o rană și din nou îmi înghimpa inima ceva chin arzător. Amintiri vechi jucau în jurul meu asemenea nălucilor și pe orizontul neguros al trecutului pe neașteptate s'a ivit chipul unei case vechi, cu pereții ei morocănoși și dărăpânați, cari odată îmi erau așa de dragi.

Într'adevăr, nimic afară de pereții dărăpânați nu păstrase amintirea casei vechi. Sta dărăpănată într'un cap de sat și în cerdacul înțelenit pașii mei e-beau a pustiu. Pietrele colțuroase în orice clipă amenințau cu ruina, iar în curtea țesută cu mătasa ierbilii par'că fiecare pas mă ducea în afuzizimi. Eu însă înaintam înimos printre pereții dărăpânați, prin labirintul căilor ce ascundeau taine. Fără bănuțel, cu oarecare căldură înaintam pe petrele jilave, ea și când mâna mamei m'ar fi călăuzit... (Poate amintirile ce-mi reînviau la fiecare pas alungaseră umbrele chinuitoare ale friciei?... amintiri, cari asemenea unei rețete de aur îmi învăluie sufletul; amintiri, cari asemenea razelor sclipitoare îmi învăluiau în lumină câte un obraz drag demult văzut...)

Și în liniștea tainică a acestei case vechi se potrivea așa de bine chipul acestei femei cu părul alb, ochiul căreia și acum lacrima și mai purta încă hainele lungi, negre...

Basmul acestui vecinic picur de lacrimă vreau să vi-l povestesc și în basmul acesta veți afla și taina vieții mele, care de mult — nu mai e taină.

II.

Liniștea unei însărări tainice învăluise casa veche; pereții aproape de nimicire ca și când și-ar fi trimis în lume ultimul oftat... Vântul șoptitor al serii aduse din depărtări balzamil câmpului... Melodii domoale doineau înjur și deșteptau eho-uri în sufletul meu, asemenea unui glas îndepărtat de clopot în serile de vară... Într'adevăr liniștea amurgului a unor domuri tainice s'a furisat spre mine cu pași domoli.

Stâlpii împietriți ai teroarei păreau, că se elatină în argintul lunii și mlădițele de vie se îmbrățișau infrigurate. Nu, femeia cu părul alb și eu, ședeam pe scaunele împletite din trestie fără să întrerupem liniștea. Ascultam povestea liniștei și priveam umbrele ce se ascundeau printre arborii din grădină și cari ca ceva negru-înfloritor se furisau spre noi.

— Știu, la ce te gândești — zise pe neașteptate femeia cu părul alb și cum se nita la mine, lacrima aceia vecinică luea mai dureros în ochii ei. Te gândești, așa-i, la accia, că ce mult vorbitoare e tăcerea noastră în sara asta tristă?

Nu-i putusem răspunde. Gândul meu colinda prin ceea demult trecutei vremi și eram învăluit în vălul unei întâmplări vechi și triste, când curtea căsii vechi era împodobită cu flori și glas argintiu și feci relice de față răsma prin cerdacul mut... Mi aduc aminte... Se întâmplase chiar într'o sară de vară cu stele și lună ea și aceasta... Atunci îmi plecam capul cu o tristetă înălăcrimată pe o epistolă cu scrisul tremurat, care în linii nervoase și mari plângea o veste tristă, ca un țipet domolit în nopți de Mai.

La sfârșitul epistolei era un citat:

„Rândul vieții noastre nu-l croiește inimile noastre și viața nu e hotărât, ne e măsurat spre câtă fericire suntem creați și măsura, simt, că s'a împlinit”.

Ca și când într'o clipă ar fi amuțit liniștea. Undeva în noapte s'a desprins un suspin și tremura jalnic în depărtări...

Și atunci privirea-mi a cuprins o depărtare fără de margini... Serisul acela tremurat și mare a alungat o lume întreagă în dărăpănare, lumea de vis a unei vieți răboite și pline de lacrimi, în care într'o clipă se aprinse focul infernal al dorințelor tainice.

...Viitorul ne e hotărât, ne e măsurat spre câtă fericire suntem creați...

Și măsura într'adevăr s'a împlinit...

De atunei umblă femeia aceia cu părul alb în haine lungi, negre — și niciodată nu i se zbiește lacrima de ochi.

III.

Astăzi ne-am luat rămas bun dela casa veche. (De aceea m'a chemat acasă buna femeie cu părul alb) A fost lungă noaptea de rămas bun. Numai lumina palidă a unei stele mai rătacea pe nesfârșitul cerului azuriu și liliacul ostentat de departe se grăbea la odihna de zi — și noi eram încă tot în cerdacul casei vechi.

Împreună cu noi a privegheat taina comună a vieții noastre, acesta e vechiul cântec...

Trad.: Ion Oleanu.

POȘTA REDACȚIEI

Correspondența de pe valea Hărtibaciului nefiind iscalită nu se poate publica.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Cugetat-ai vre-odată cât de ieftin se poate cumpăra dela mine?

Ciorapi pentru femei 32 fil., ciorapi pentru bărbați 36 fil. Ploiere pentru femei și bărbați 2 cor. Cămeși albe pentru femei cor. 1'50 Cămeși albe pentru bărbați cor. 2'50. Haine pentru băieți și fetițe, talii și juioane pentru femei. — Pânze fine de bumbac, 1 val 23 m., cor. 12—17'50. — Mărunțșuri. Decoruri. Ghete: 1 păreche ghete de casă 60 fil., 2'50, 3'60.

(A 121—)

ANDREÉ VILMOS, SIBIU-NAGYSZEBEN, Dragonerwache-Suburbii.

Caut pentru băieții mei de 5 și 7 ani

o bonă

în etate de 20-30 ani care vorbește bine limba germană.

Rog oferte cât mai curând.

Dr. Tetu Babeș,
(Ba 430-3) Budapesta, V., Erzsébet-tér 18.

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare cu 1 Octombrie sau și mai iute în cancelaria advocațională a lui

Dr. Octavian Cernea,
(Ce 372-10) avocat, Zernest.

Un candidat de avocat

află aplicare momentană în cancelaria subscrisului

Dr. Emil Șelariu,
advocat, Hátszeg.

Practicant

cu plată începătoare imediat află aplicare la **WEBER**, birou comisional de bancă în Șiria—Világos. (Ve 365)

Un candidat de avocat

află aplicare în cancelaria advocațională a lui

Dr. Nestor Oprean,
(O 300-6) Nagyszentmiklós.

un candidat de avocat

cu praxă află aplicare în cancelaria subscrisului dela 1 Octombrie 1912.

Dr. Victor Bontescu
Bo 395-3 avocat Hátszeg.

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare momentană în cancelaria subscrisului

Dr. Iustin Petruțiu, adv.
(Pe 337) Chișineu (Kisjenő).

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Pi 307-100)

Se caută

un bun viticultor,

învățat și cu practică, român, căsătorit, buni gospodari, de preferință fără copii, pentru vie în România lângă Ploești, salariu 100 Cor. lunar locuință, lemne, luminat. Oferte: adresa **Gogu Stefanescu**, Câmpina România. (Se 416-6)

Vând

10 buc. acții dela „ALBINA” din emisia nouă cu 300 cor. bucata. Adresa la administrația ziarului „Românul”. (Ra 422-3)

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vie din Șiria (Világos) **Petru Benea**, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb 72 fl. — Rizling 82 fl. — Roșu 92 fl. — Siller 68 fl. — Carbenet 1 K.

Vinuri noi: 62-66 fl.

Rachiu de treve 1 cor. 80 fl. — Rachiu de treve (comină) specialitate 2 cor. 20 fl. — Rachiu de drojzii 2 cor. 40 fl.

Vinul să expedieze cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru Calitatea vinului garantez.

Be 327

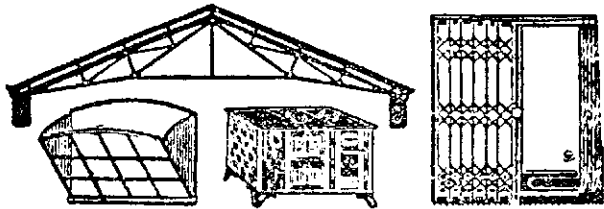
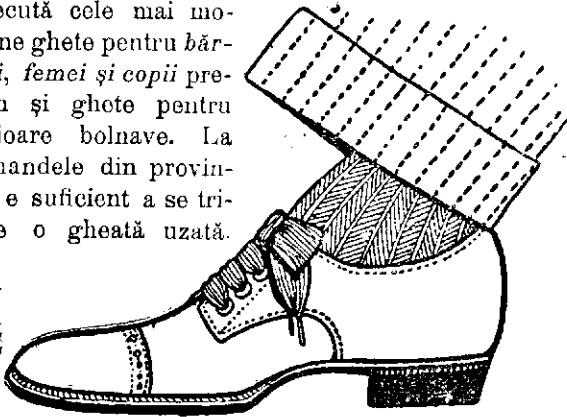
Petru Benea
propr. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

Albert János

Oradea-mare-Nagyvárad str. Nagy Sándor 1.

Execută cele mai moderne ghetete pentru bărbați, femei și copii precum și ghetete pentru picioare bolnave. La comanda din provincie e suficient a se trimite o gheată uzată.

A 155-

ILIE BURĂ

lăcătuș artistic și pentru zidiri, Biserica-ALBĂ Str. Orșova Nr. 4 (casa proprie).

(Bu 110-60)

Primește ori-ce lucrări de bransa aceasta precum: strângerea cu fer a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepti, îngrădiri de morminte, cămine și cuptoare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare tofelul de reparaturi atingătoare în bransa aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

Premiat la a. 1902 din partea expoziției industriale din Becicherecul-mare.

BERBERSZKI MIKLÓS
păpușar, (Be 30-70)

— Nagybecskerek. —

Liferează în țară și străinătate păpușii de piele, păsă, mătase și catifea, pentru bărbați, dame și copii cu prețurile cele mai ieftine. Serviciu prompt. — Catalog trimis gratuit. — Revizătorilor li-se dă rabat.

Mașini de cusut SINGER

biciclete
gramofoane
plăci

mai ieftine se pot căpăta la

Habán József

műszerész (mechanic) (Ha 200-60)

Budapesta, VII. Almásy-tér 14

Catalog de prețuri ilustrat se trimite gratis.

Correspondență în limba germană și maghiară.

Reparări execută ieftin.

(Ba 116-280)

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

MAȘINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

Hazai fémlemez és cementgyári gépgyár r.t.

BUDAPESTA, VI., Reiter Ferencz-u. 66.

TELEFON: 93-13.

Bereczky Zoltán

atelier de croitorie pentru domni Cluj—Kolozsvar.

— In colțul străzilor Un'ó și Rózsa. —

Magazin permanent de materii din țară și străinătate pentru toate sezoanele.

Comanda din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină croită :: bine ::

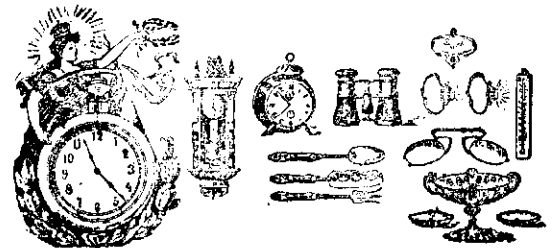
(Be 157-60)

Iohann Gensthaler

giuvaergiu și ciosornicar

in Orăștie Szászváros.

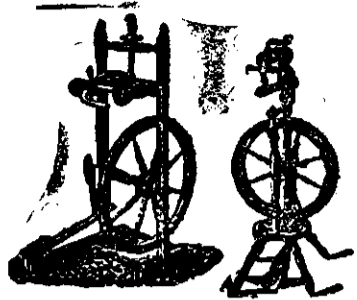
Fiilală în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argin țși ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Se fac orice reparaturi de juvaere și ceasornice de aur, repede, precis și ieftin. Serviciu conștiințios. a 134-52

ANUNȚURI

se primesc cu prețuri moderate la admiția ziarului acesta

Premiată cu medalie de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articlii de lemn și de galanterie provăzută cu motor electric.

Emil Krauss,

SIBIU-Hermannstadt-Nagyszében Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu mers liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanția.

NOUTATE! Roate de tors cu motor. NOUTATE!

Pentru aceste roate construiesc motoare mari și mici. Asortiment bogat de totfelul de pipete, (trăgace) de vin.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii că execut orice lucrări în branșa mea. Lucrări solide și ieftine. K 123

LĂCĂTUȘERIA ARTISTICĂ ȘI DE ZIDIRI,
provăzută cu motor electric alui

FRANZ JUNGINGER

TEMESVÁR-FABRIK, Spiridongasse nr. 2.
(Lângă farmacia Nügele, în casa proprie).

Se recomandă pentru executări de clădiri, trepte (scări), îngrădiri la morminte, candelabre, porți de fier. Instalațiuni de apăducte. Mare depozit de totfelul de cuptorașe, mese franceze, de cea mai bună calitate cu părăși siguri contra focului, cari nu sunt a se compara cu cuptorașele de rând.

Prețurent pentru cuptorașe la cerere gratuit și franco.

Ju 172-30

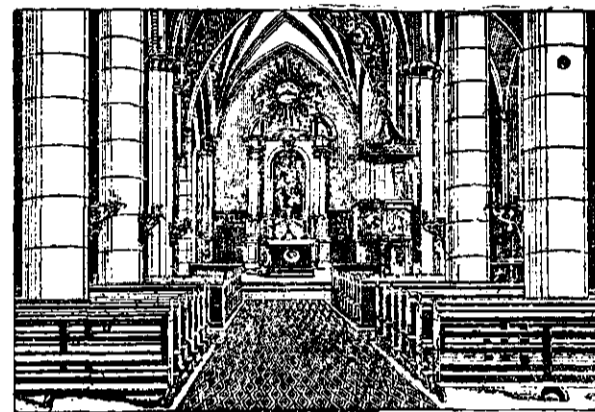
Cel mai mare magazin de blănărie

Stefan I. Radak

Vársaj-Versecz str. Székhez 3. Telefon 155.

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul său asortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile. Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de călătorie, manșoane, boare, căciuli pentru domni și doamne, ultima modă și lucrare cu gust. Prețuri ieftine. Primește orice lucrări de blănărie pentru prefacere, căptuire, căplușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios.

Numai marfă bună și execuție de I-ul rang. (R 374)

GAÁL JÓZSEF

măsar,

Nagyvárad,
Csengeri utca 21.

Liferează cu preț ieftin articole de măsărie pentru biserici, școale, farmacii, prăvălii și birouri cu prețuri foarte ieftine. Trimite la dorință planul și nota cheltuelilor. — La comandă mai mare scădere de preț Ga 51—

(Be 48-30) II.

In atențiunea damelor!

Să se grăjească pentru adresa corectă!

Primul atelier de corsete vieneze

IOSEFINA (BI 115-30) BINDER

LUGOJ, str. Bonaz nr. 13.

Pregătește pe lângă garanția, după ultima modă **corsete dinainte drepte**, cari lasă liber stomacul, dar nu exerciază nici o apăsare asupra corpului, cu toate aceste apasă în jos abdomenul.

Mare magazin de corsete și legătoare pentru șolduri, legătoare pentru piept și legătoare pentru ținerea dreaptă a corpului.

atelier pentru pregătirea corsetelor!

Cel mai convenabil atelier din sudul Ungariei.

Mănuși

bretele și jaretiere, împletitoare de ciorapi, cordele de gumă, perini de gumă pentru bolnavi,

irigatoare, precum și cele mai sigure prezervative igienice de gumă și bandaje — ciorapi de gumă se vând cu cele mai moderate prețuri la

GUIDO BECSI mănușer și bandagist SIBIU
(Nagyszében) Reispargasse nr. 7.

Premiat: Expoziția internațională de modă, Paris 1911: Grand Prix și și med. de aur.
Premiat: Expoziția universală din Roma 1911: Grand premiu și medalia de aur.

La „Croitoria universală“

I. PETRASCU

SIBIU, strada Cisnădiei 30.

Telefon nr. 172.

Croitorie civilă și militară.

Mare depozit de stoffe engleze și indigene, precum și totfelul de articole militare.

Pe 264-30)

ATELIERUL
DE FOTOGRAFIAȚ
A LUI

CI 136-60

Csizhegyi Sándor

Cluj-Kolozsvár, piața Mátyás király-tér nr. 26.
(Lângă farmacia lui Hintz).

Aci se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități în pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă să n'o confundați, Cluj (Kolozsvár), Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă farmacia lui Hintz, — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

MINISTERUL FINANTELOR
 Direcțiunea Contabilității Generale a Statului
 și a Datoriilor Publice.
 Datoria Publică.

Nr. 88750 23 August 1912

PUBLICAȚIUNE

A 44-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 5%, amortibilă din a. 1890, int. împrumutul de Lei 274,375.000 se va efectua în ziua de 18 Sept. (1 Oct.) 1912, la ora 10 dimineața în sala specială a Ministerului Finanțelor, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în „Monitorul Oficial” Nr. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri pentru o valoare nominală de Lei 5.280.000 în proporția următoare:

264 titluri à 5000 lei	1.320.000 lei
633 " " 2500 "	1.582.500 "
1585 " " 1000 "	1.585.000 "
1585 " " 500 "	792.500 "

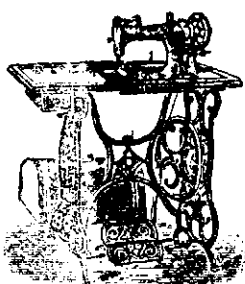
Titluri 4067 p. o valoare nom. de 5.280.000 Lei

Publicul este rugat a asista la tragere.

Directorul Comptabilității Gen.
 a Statului și a Datoriei Publice.

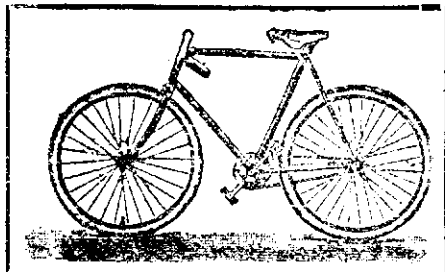
D. Petrovici.

Atelier mecanic și electrotehnic.
Boregszászy Antal Z.
 Vársej-Versecz str. Deak Ferenc nr. 10.
 vis-à-vis de biserica românească

Execută totfelul de lucrări în bransa aceasta și anume mașini de cusut, biciclete, gramofone, aparate pentru cinematografe, aparate fotografice, instrumente speciale și brevete, precum și introducerea curentului electric și rețea telefonică, — cu prețuri ieftine.

Serviciu prompt și conștiințios.

Be 375—30

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1911.		1912.	
3 Septembrie		25 August	1 Septembrie
ACTIV			
213 709 257	{ 154 221 257 Rezerva metalică aur. 153 276 189	215 295 838	215 234 189
	{ 59 488 000 " trate aur 61 958 000		
322 741	Argint și diverse monete	374 318	370 186
179 424 566	Portofoliu român și străin	223 838 522	236 238 389
18 517 725	{ *) Impr. pe ef. publice 7 793 800	16 868 100	18 021 990
	{ " în cont curent 10 228 190		
11 999 611	Efectele Capitalului social	11 999 854	11 999 854
17 756 077	Efectele fondului de rezervă	17 443 877	17 442 877
4 275 121	" fond. amort. imob. mob. și mașin. de imprim	4 189 321	4 189 321
6 032 821	Imobile	6 231 679	6 231 679
7 43 747	Mobilier și mașini le imprimarie	820 839	820 839
342 830	Cheltuieli de administrațiune	330 937	341 801
118 894 772	Depozite libere !	115 135 425	114 377 425
26 993 889	Conturi de valori	29 484 654	28 346 250
45 923 423	Conturi curente	46 082 843	36 448 478
644 936 080		688 096 207	690 062 886
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
30 461 694	Fond de rezervă	32 481 321	32 481 321
4 529 588	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. de imprim.	4 834 186	4 834 186
447 968 680	Bilete de bancă în circulațiune	487 999 630	493 378 590
2 446 952	Profit și Pierdere	3 035 011	3 035 011
783 974	Dobânzi și beneficii diverse	1 124 596	1 285 037
118 894 772	Depozite de retras	115 135 425	114 377 425
27 850 420	Conturi diverse sold	31 486 038	28 671 316
644 936 080		688 096 207	690 062 886

Scontul 5%
 *) Dobânda 5%.

Cine dorește să cumpere
**piane bune, pianino, harmoniu de
 școală sau organe**

Reparaturi se fac solid și ieftin

să se adreseze cu încredere către
Salonul de pian F. A. KAUFFMANN
 în SIBIU (Nagyszeben) Gr. Ring nr. 14.

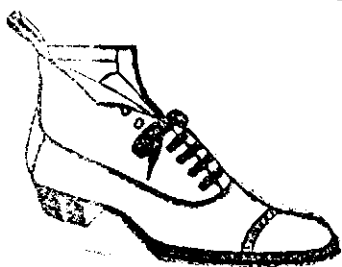

Unicul reprezentant pentru:
Bösendorfer! Calitate cunoscută, atestată de artiști în broșură sau la dispoziție în orice timp.
Zeitter și Winkelmann! Fabrica de pian din ducatul de Braunschweig-Lüneburg, (cea mai recentă distincție: Diplom d'Honneur 1911 la expoziția din Turin.)
Reinhold! liferantul conservatorului de muzică din Praga și a mai multor școli de muzică membru în comitetul școlii a societății fabricanților de pian din Viena. Posesorul mai multor medalii.
Frații Stingl! liferanți de curte, premiați în mai multe rânduri; s'au vândut 1500 instrumente!

GARANȚIE!

(Ka 91—)

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special **WEINBERGER JANOS**

Ve 347—156 **magazin de ghete**
ARAD **TIMIȘOARA**
 bulaz. Andrassy nr. 20 (Temesvár) Cetate-Beiváros, Hunyadi-u. nr. 10.

Stofele alese de Direcțiune lucrate după clasa primă.

Gheorghe Szöcs

croitor civil și militar român, Brașov
 strada Mihael-Weiss nr. 10 (casa proprie).

TELEFON: 488.

TELEFON: 488.

Deposit de cele mai nouă stofe indigene și din străinătate.

Serviciu prompt!

Prețuri solide!

So 306—20

Uniforme pentru studenți cele mai bune și ma

CEARCĂȚI NOROCUL!

Deja în 5 Oct. a. c. va fi tragerea proximală a lozurilor dela Prima Casă de Păstrare Pestană din Patrie, cu un câștig principal de:

Cor. 400.000.

Spre a putea înlesni cumpărarea acestor lozuri fiecărui le vindem de prezent pe lângă

34 rate lunare à 5 coroane.

Deja după primirea primei rate i-se estradă cumpărătorului Lista legală de rate, în care se induce Seria și Numărul lozului care i-s'a vândut și pe a cărei bază va putea participa la toate tragerile viitoare, iar eventualele câștiguri sunt în întregime ale lui. După plățirea totală a ratelor lunare i-se trimite cumpărătorului obligațiunea originală.

ADMONTIȚIUNE!

Câștigul cel mai mic este mai mare ca prețul lozului, care se urcă până la suma de cea. 125 coroane. În caz, că proprietarul va câștiga câștigul cel mai mic, va primi afară de suma câștigată și un cupon în valoarea de cea 55 cor., cu care apoi va putea participa la toate tragerile viitoare la câștigurile principale.

Astfel pierderea banilor este cu totul eschisă.

TRAGERILE ANUALE!

în 5 Februarie
„ 5 Iunie și în fine în
„ 5 Octomvrie

CÂȘTIGURILE:

Cor. 400.000—
și o mulțime de câștiguri mai mici în suma totală de cea:
Cor. 1,210.000—
Tragera ultimă va fi în anul 5 1979 Octomvrie.

Nu vă răzgândiți mult ci ne trimiteți rata primă spre a vă putea estrada Lista de rate pe a cărei bază veți putea participa și la tragerea proximală.

Toate comanda sunt a se adresa către institutul

Ustredna Banka Ucastinny Spolok.

BUDAPEST, VI. Váci-körut. 31.

(U 415-3)

Onorate Domnule!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, deja din anul 1912 începând am deschis în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească

Dau orice informații în ori-ce cauză ce se ține de Budapesta. Dau informații relativ la petițiile înaintate la diferitele ministere și la alte oficii publice. Dau informații în chestii de licențe. Urgitezi rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referențial cauzei și rog rezolvire favorabilă. Cu drag îi conduc prin Budapesta pe aceia cari vin să vază frumusețile orașului, ori cu afaceri prin capitală.

Cumpăr pe bani gata

tot felul de galițe ouă, miei, porci, oi vite mari, porci, lână, piei, iepuri, — mai departe mere, pere, nuci, prune, miere de stup, ceară, fasole, cartofi, ciuperci, varză, vin, rachiu, fân, mohor, lemne: păduri; moși.

Dacă îmi trimiteți adresa

bueuros Vă trimet în fleștecare săptămână un „Aviz” săptămânal despre prețurile diferitelor mărfuri din Budapesta.

Esoperez

dela băncile cele mari din Budapesta împrumuturi pe amortizare cu procente mici.

Vă fac cunoscut

că în interesul D-V. este dacă în orice cauză Vă adresați mie. Dacă veniți la Budapesta, să veniți la mine, căci eu vă recomand advocați buni, medici vestiți, Vă conduc pe la fabrici să Vă alegeți mașine, motoare, mori, ferestre, pompe, automobile etc. Grijesc să nu fiți înșelați. Fiind de față la facerea contractului, nu las ca contractul să conțină altceva, de cât ceea, ce am hotărât și cum am tocmit. Zilnic primesc plângeri dela țărani români cari cumpărând mașini prin agenți streini, au fost înșelați iscăbind contracte a căror conținut nu l'au cunoscut neștiind țărani români ungurește.

Planul meu este ca, conducând pe românul nostru la fabrici și nu la agenți de mașine, drept din mâna primă să-și cumpere cele trebuincioase, și să-l scutesc de șarlataniile agenților și să-l scap de procese — Vă ofer serviciul meu cinstit și românesc pentru o taxă mică. Pentru răspuns să îmi alăturați o marcă poștală.

Cu stimă:

L. Olariu, Budapesta, II., Tölgyfa-u. 16 II. 8.

în Buda, lângă podul „Margithid”.

(O 244-2)

THE VERA

American Shoe
Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

din timpul modern pentru dame, domni și copii se află numai în asortimentul prăvăliei de ghetă, pălării și articlii de modă pentru bărbați alui

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa

ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect!

(Bu 233)

H 381

Una spune celeilalte!!

că totași

mașinile de cusut

„PFAFF”

sunt cele mai bune, atât pentru scopuri industriale cât și pentru economia casei, foarte potrivite la cusut broderii, albituri și cârpit ciorapi, unica mașină pe lume cu mers ușor, siugurul reprezentant mecanicul

HAMMER VILMOS

magazin de biciclete mașini de cusut și gramofoaane.

ARAD, Piața Libertății 7. (Telefon Nr. 96)

Mare epozit în plăci românești pentru gramofon. Lucrătoare specială pentru reparaturi.

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie
- - - pentru ferestri - - -

(Fi 226-59)

FRIED FERENCZ

ARAD, strada grăf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

Anunț.

S'a deschis marea prăvălie de modă pentru bărbați și copii

CINTEA și HAU

LUGOJ (Palatul reformat).

Avem onoare a atrage atențiunea on. public asupra prăvăliei noastre nouă și cu totul modernă, înzestrată cu marfa cea mai solidă și fină din patrie și străinătate, și astfel aranjată, încât suntem în plăcuta poziție de a satisface toate cerințele onor. public. În special suntem în plăcuta poziție a recomanda on. public specialitățile de albituri pentru bărbați, și de ghețe pentru bărbați, dame și copii. Rugându-ne de binevoitorul sprijin suntem

Cu stimă:

Cintea și Hau

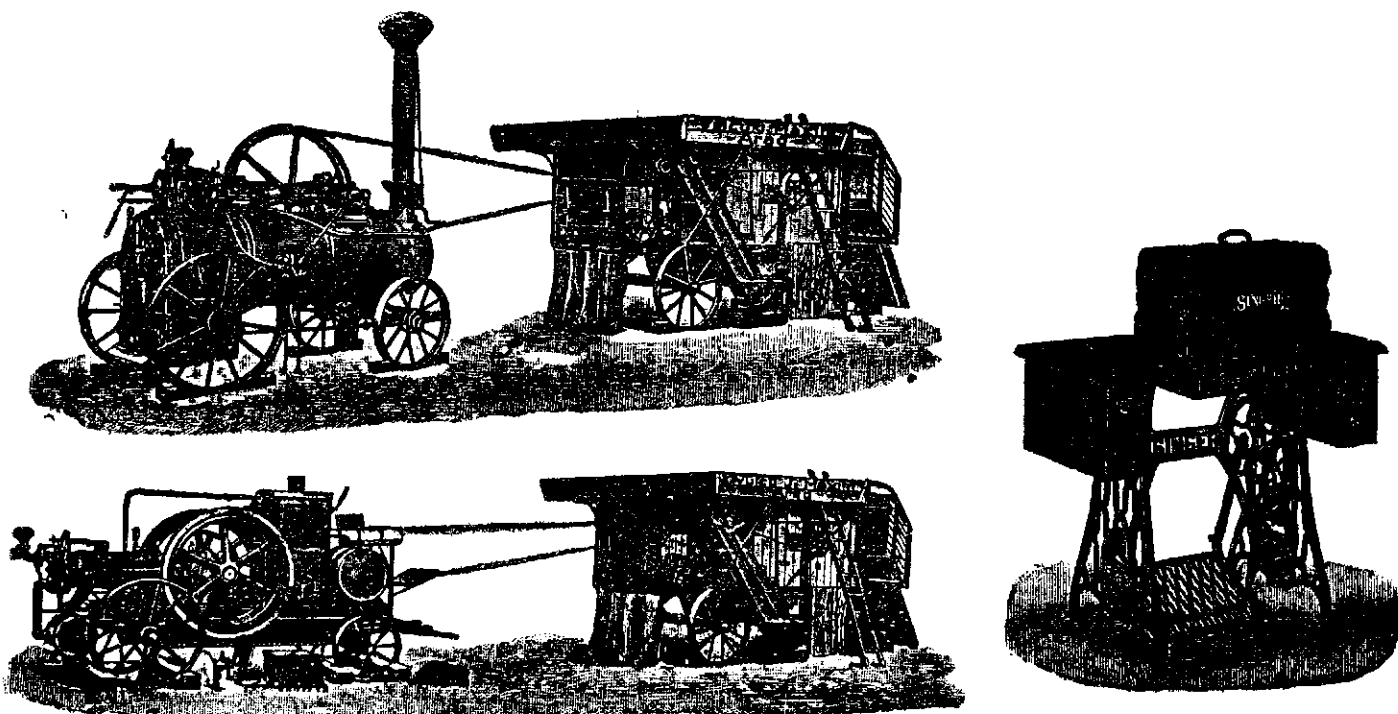
CI 99-69

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Făbián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cormic din America, mașini de cosit nutreț și, Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Ulețuri de mașină și motoară, curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

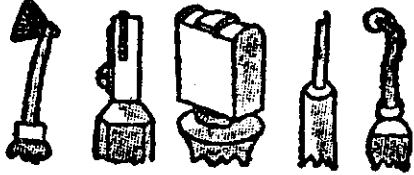

(Va 221-280)

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

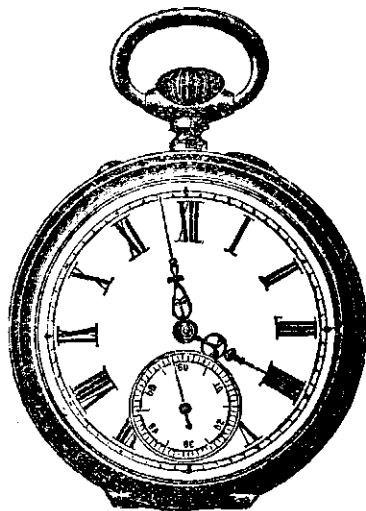
IRING HENRICH

fabrică de unelte pentru ciobotari
Ujpest, Lörincz-u. 50.

(1. 20-52)

Recomandă pantofarilor și ciobotarilor precum și pielarilor unelte de branșe, calitate bună, prețuri moderate. — Comersanților se dă rabat. — Catalog gratuit și francat.

(Ba 147 | 104)

Cele mai bune

oroloage

cele mai solide și cele mai moderne

juvaericaie

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă chezașie de 10 ani și prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologer în SZEGED

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

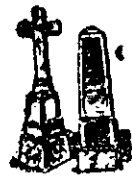
Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (adecă scriu că a cetit anunțul în „Românul”). Corespondețele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

(Bo 33-52)

Premiat cu diplomă dela corp. meseriașilor.

Botházy László,

sculptor și întreprinzător de beton și piatră de artă, depozit de nisip.
Nagyvárad, — Erzsébet-utca.

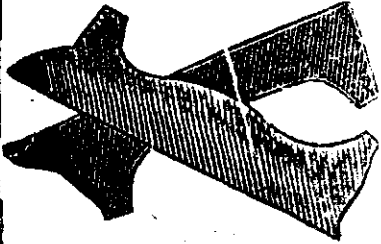

Primesc ori-ce lucrări ce se refer la branșa mea precum lucrări la edificii și cripte cu diferite expoziții, de piatră și marmoră, apoi cruci, monumente, etc. — Lucrez în beton cu mare pricepere, precum caldărâm de beton, canale, poduri de beton cu fier, table de ciment, bazine de asfalt. Trimit desennu și catalog. — Voiesc să atrag atenția on. public prin lucru bun și prețuri ieftine. Liverez pietri și nisip în cant. mare.

(Go 21-60)

J. Gottstein, fiul, prăvălie de piele și accesorii pentru industria de jocărie, curelărie și ciobotărie
Nagyszeben, Kleiner Ring 5.

Mare depozit de diferite piei lucrate în țară și străinătate. — Specialități de piele. Piele lucioasă și șurturi de piele. Tâmpi Vaché și opinci. Fete pentru cisme și ghețe. Ață pentru mașină și cusut. Sfoară de cusut albă și colorată. Tort diferit. — Pâslă, barchet, pânză, tâmpi de pâslă și asbeth, garnitură de gumă și ciorapi de gumă. Șireturi și postav de curățit ghețele. Cuie de lemn americane. Calapoade pentru ghețe și cisme. Cremă și lac și diferite articole.

Hans Fabritius

inginer

(Fa 67-80)

SIBIU, Reissenfelsgasse 11

primește executarea ori-cărui

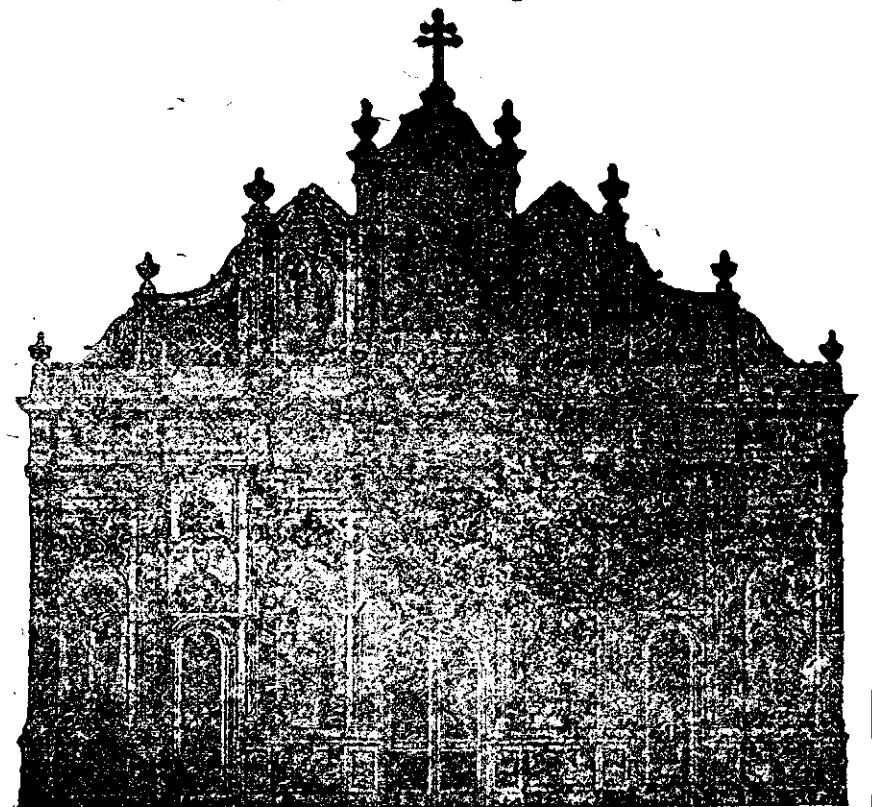
conduct electric

pentru diverse scopuri.

Schmidt János succesor Schmidt Ferencz

Institut pentru ridicarea altarelor în

Budapesta, Köbányai-ut 53.

Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile. Se recomandă ca specialist, de München la renovarea altarelor vechi. Planuri și cataloage trimite gratuit precum și primirea muncii o face pe spesele sale proprii.

Prețuri moderate.

Condiții favorabile de plată.

(Și 160-60)